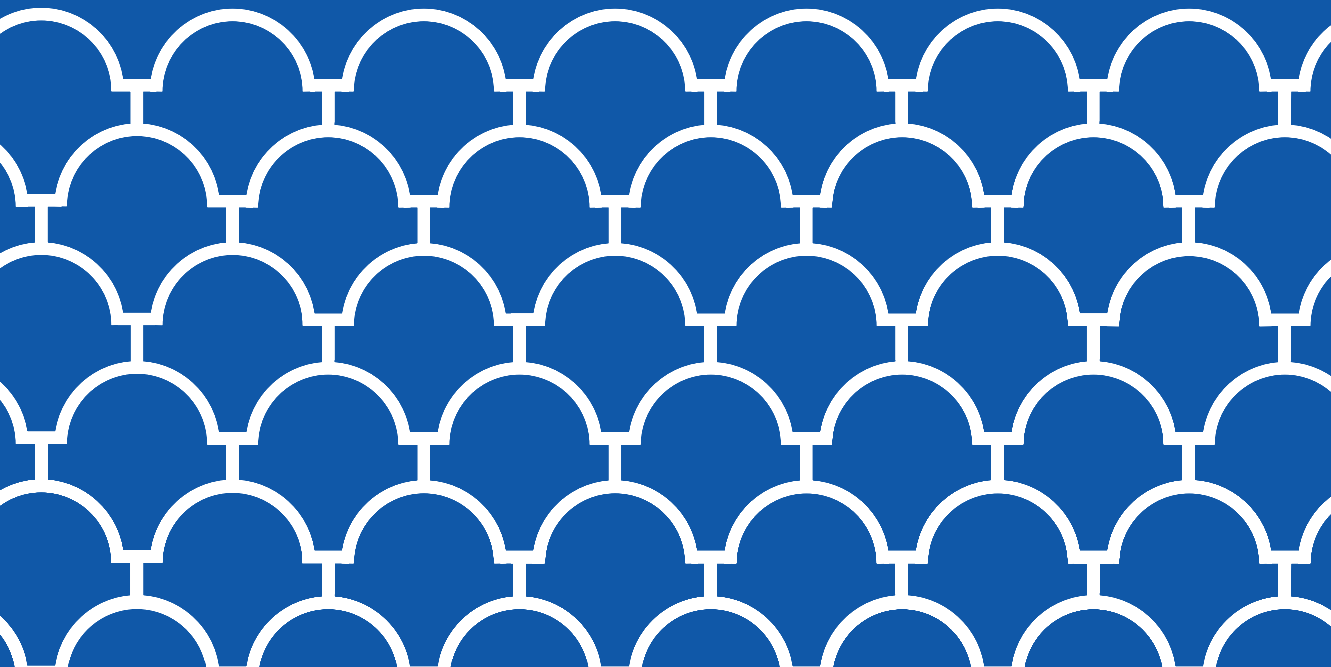

EDUSKUNTA
RIKSDAGEN

Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan toimintakertomus

2024

K 6/2025 vp

**EUROOPAN NEUVOSTON
SUOMEN VALTUUSKUNNAN
KERTOMUS
2024**

HELSINKI 2025

ISSN 1235-1879

EUROOPAN NEUVOSTO
Suomen valtuuskunta

Eduskunnalle

Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnasta huhtikuun 28. päivänä 1989 annetun lain 4 §:n mukaisesti Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunta antaa kunnioittaen eduskunnalle kertomuksen parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuoden 2024 istuntokaudella.

Helsingissä 27.1.2025

Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan puolesta

Miapetra Kumpula-Natri
puheenjohtaja

Maria Fagerholm
sihteeri

Sisällys

1. Tiivistelmä	1
2. Suomen valtuuskunnan toiminta	3
3. 75 vuotta ihmisoikeuksia, demokratiaa ja oikeusvaltioperiaatetta	6
3.1. Demokratian kohtaamien haasteiden torjunta	6
3.2. Yleiskokouksen tuki demokraattisille oppositiovoimille	7
3.2.1. Valko-Venäjän demokraattiset voimat	7
3.2.2. Venäjän demokraattiset voimat	8
4. Ukrainan tukemien	10
5. Ihmisoikeuksien ja oikeusvaltioperiaatteen haasteet	12
5.1. Oikeusvaltioperiaate	12
5.2. Muuttoliike ja pakolaisuus	13
5.3. Media ja sananvapaus	14
5.4. Haavoittuvassa asemassa olevien suojelu: naiset, lapset ja seksuaalivähemmistöt	15
5.5. Ympäristö ihmisoikeutena	16
6. Jäsenvelvoitteiden seuranta	18
6.1. Albania	18
6.2. Armenia	18
6.3. Azerbaidžan	19
6.4. Bosnia ja Hertsegovina	20
6.5. Georgia	20
6.6. Moldova	21
7. Suhteet ulkovaltoihin	22
7.1. Kosovo	22
7.2. Lähi-idän tilanne	22
LIITE 1 Suomen valtuuskunta 1.1.–31.12.2024	24
LIITE 2 Valtuuskunnan jäsenyydet komiteoissa 1.1.–31.12.2024	25
LIITE 3 Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen päätökset 2024	27
LIITE 4 Yleiskokouksen ja pysyvän komitean erityisvieraat 2024	31
LIITE 5 Euroopan neuvoston jäsenvaltiot	32

1. Tiivistelmä

75 vuotta kertomusvuonna täyttäneellä Euroopan neuvostolla on ollut merkittävä rooli rauhan ylläpitämisessä Euroopassa. Sitovilla ihmisoikeusnormeilla, demokratian kehittämishä ja oikeusvaltion rakentamisella on luotu hyvinvointia ja taloudellista turvaa. Autoritaarisissa valtioissa nämä arvot puuttuvat, mikä johtaa myös perustarpeiden täyttymisen, vapauden ja inhimillisyyden puutteisiin. Euroopan neuvoston edistämää arvoja ei kuitenkaan voi ottaa itsestäänselvyyksinä. Demokratian tilanne on huolestuttavalla tiellä, ja kansallismielisyys on nousussa. Lisäksi yhteiskuntiamme ja demokratiamme haastavat uudet teknologiat, kuten tekoäly ja siitä kehittyneet hybridivaikuttamistoimet.

Venäjän melkein kolme vuotta sitten aloittama laiton hyökkäyssota Ukrainassa on osoitus rauhan ja vapauden hauraudesta. Euroopan neuvosto ei pystynyt estämään sotaa edistämällä arvoilla, joiden ajatuksena on luoda vakaita yhteiskuntia, joissa asukkaista pidetään huolta. Järjestön tuki Ukrainalle on ollut vankkumaton sodan alusta lähtien. Viime vuonna Euroopan neuvoston perustama Ukrainan vahinkorekisteri (*Register of Damage Caused by the Aggression of the Russian Federation against Ukraine*) on vastaanottanut jo kymmeniä tuhansia vahinkoilmoituksia. Kertomusvuoden aikana yleiskokous on hyväksynyt useita Ukrainaa tukevia raportteja.

Venäjän erottamista Euroopan neuvostosta puoltavassa lausunnossaan parlamentaarinen yleiskokous edellytti, että järjestö pyrkisi tukemaan demokraattisia ääniä Venäjällä ja sen ulkopuolella. Yleiskokous on siksi kasvattanut toimintaansa Venäjän ja Valko-Venäjän demokraattisten voimien tukemiseksi, jotta heillä olisi aito mahdollisuus olla valmiina, kun vapaus Valko-Venäjällä ja Venäjällä vihdoinkin koittaa. Kertomusvuoden aikana yleiskokous on kehittänyt uusia käytäntöjä tämän tuen toteuttamiseksi.

Vuonna 2023 Reykjavíkissa pidetyssä Euroopan neuvoston huippukokouksessa hyväksyttiin demokratian periaatteet. Niillä jäsenmaat haluavat osoittaa yhtenäisyyttä Venäjän hyökkäyssodan tuomitsemisessa, mutta myös sitoutuneisuutta demokratiaan nykyisten ja tulevien haasteiden ratkaisemisessa. Vuonna 2023 julkaistussa V-Demin demokriaiindeksissä todetaan, että yhdeksässä Euroopan neuvoston 46 jäsenmaasta demokratia on kehittymässä huolestuttavaan suuntaan. Parlamentaarinen yleiskokous on jo pitkään ollut huolissaan tästä kehityksestä ja on pyrkinyt nostamaan esiin demokratian vahvistamiseen pyrkiviä suosituksia erilaisissa raporteissaan.

Sitoutuminen kansainvälisiin sopimuksiin ja ihmisoikeussitoumuksiin on viime vuosina ottanut useita askelia taaksepäin monissa jäsenmaissa. Ihmisten ja yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden hyväksi laadittuja sääntöjä kyseenalaistetaan tilanteessa, jossa koko maailmanjärjestys on siirtymässä uuteen asentoon. Huoli ja pelko maailman kriiseistä ja tulevaisuudesta purkautuvat usein asenteisiin, joissa vastakkainasettelulle ja vihamielisyydelle annetaan tilaa. Ihmisoikeuksien tarkoituksena on taata kaikille yhtäläiset oikeudet. Yksilöllisyyttä korostavassa maailmassa minun oikeuteni koetaan usein tärkeimmäksi kuin sinun oikeutesi, vaikka oikeuksien pitäisi olla kaikille samat. Yleiskokous on kertomusvuonna nostanut raporteissaan esiin ihmisoikeuksiin ja oikeusvaltioperiaatteeseen kohdistuvia haasteita.

Oikeusvaltioperiaate kuuluu Euroopan neuvoston perusarvoihin, mutta sen määrittelemine aiheuttaa usein keskustelua. Oikeusvaltioperiaatteeseen kuuluva laillisuusperiaate tarkoittaa, että valtioiden päätöksenteon on perustuttava lakiin. Kuten Puolan ja Unkarin esimerkit osoittavat, lakeja voidaan kuitenkin säätää vastoin ihmis- ja perusoikeuksia. Siksi oikeusvaltioperiaate sisältää edellytyksen siitä, että julkinen valta kunnioittaa perus- ja ihmisoikeuksia. Yleiskokous on kertomusvuonna käsitellyt kansanäänestyksiä, kidutuksen vastaista komiteaa sekä sovinto- ja korvausprosesseja.

Parlamentaarinen yleiskokous on huolissaan maahanmuuttajiin ja pakolaisiin kohdistuvien viharikosten kasvusta. Erityisen haavoittuvassa asemassa olevat maahanmuuttajat ja pakolaiset saattavat joutua jäsenmaissa huonon kohtelun uhreiksi. Kertomusvuonna tapahtuneet useat pakolaisia meren syvyyskiin vieneet haaksirikot korostavat tarvetta puuttua ihmissalakuljetukseen, ja myös kadonneiden kohtaloiden selvittämiseen pitää panostaa. Myös muiden haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden suojeleminen on tärkeässä osassa yleiskokouksen raportoinnissa. Kertomusvuonna yleiskokous on käsitellyt naispuolisten ihmisoikeuspuolustajien tilannetta sekä esittänyt huolensa lapsiin kohdistuvasta väkivallasta laitoksissa ja internetissä. Myös seksuaalivähemmistöjen kohtelu on ollut agendalla.

Euroopan ihmisoikeussopimuksen takaama sananvapaus sisältää velvollisuuden olla rikkomatta sananvapaudella muita ihmisoikeuksia. Myös toimittajien toimintakenttää on vaikeutettu useissa jäsenmaissa. Sisäiseen turvallisuuteen vetoaminen tai toisinajattelijoihin kohdistuvat häirintäkanteet ovat yhä useammin keinovalikoimassa, kun halutaan hiljentää toimittajia tai ilmiantajia. Tämä on huolestuttava kehityssuunta, johon yleiskokous päätöksillään on halunnut vaikuttaa.

Ilmastonmuutos on suurin ihmiskunnan olemassaolon uhka, ja ilmastokriisi on pitkälti seurausta riittämättömistä ilmastotoimista. Kertomusvuonna puhuttiin Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen (EIT) huhtikuussa 2024 antamasta Klimasenorinnen v. Switzerland -tuomiosta, jossa EIT tulkitsi, että Euroopan ihmisoikeussopimuksen takaama oikeus yksityis- ja perhe-elämään tarkoittaa, että valtioiden on suojeltava kansalaisiaan ilmastonmuutoksen vakavilta seurauksilta. Päätös avaa oven uusille vastaaville ilmastonmuutosvalituksille, vaikka se joidenkin mielestä myös saattaa uhata EIT:n poliittista legitimitettiin. Kertomusvuonna yleiskokous on pyrkinyt edistämään oikeutta puhtaaseen ja terveelliseen ympäristöön.

Euroopan neuvoston jäsenmaiden jäsenyysvelvoitteiden noudattamista valvotaan parlamentaarisen yleiskokouksen monitorointikomiteassa. Tällä hetkellä monitoroinnin kohteena ovat Albania, Armenia, Azerbaidžan, Bosnia ja Hertsegovina, Georgia, Unkari, Moldova, Puola, Serbia, Turkki ja Ukraina. Lisäksi Bulgaria, Montenegro ja Pohjois-Makedonia ovat jälkimonitoroinnin kohdemaita. Näistä maista laadituissa raporteissa pyritään antamaan suosituksia niistä uudistustarpeista, joilla maan demokraattiset toiminnot saataisiin yhteensopiviksi Euroopan neuvoston standardien kanssa. Moni maa on hyötynyt tästä prosessista, mutta yhä useammin monitorointiraportti koetaan rangaistuksena, eikä sen sisältämiä suosituksia aina panna täytäntöön. Jo se, että maa voi olla pitkäänkin monitoroinnin kohteena, osoittaa, että jäsenmaissa pitäisi sitoutua monitorointiprosessiin paljon vahvemmin. Suomen EN-valtuuskunnan varajäsenet osallistuivat presidentinvaalien tarkkailuun Moldovassa ja parlamenttivaalien tarkkailuun Georgiassa.

Euroopan neuvoston lähialueiden tilanteella on vaikutusta myös EN:n jäsenmaihin. Siksi parlamentaarinen yleiskokous keskustelee usein lähialueiden kuohunnoista ja niiden vaikutuksista ihmisiin ja yhteiskuntiin. Kertomusvuoden suuri kysymys oli Kosovon jäsenyyshakemus Euroopan neuvostossa. Israelin ja Palestiinan välinen sota sekä Iranin sotatoimet Israelia kohtaan ovat aiheuttaneet suurta huolta Lähi-idän tilanteen eskaloitumisesta. Myös Iranin vakava ihmisoikeustilanne on antanut aihetta raporttiin.

Suomen valtuuskunta Euroopan neuvostossa on ollut aktiivinen ja näkyvä toimija parlamentarisessa yleiskokouksessa ensin Kimmo Kiljusen (sd) johdolla ja lokakuusta lähtien Miapetra Kumpula-Nattrin (sd) johdolla. Kiljusen toiminta Valko-Venäjän ja Venäjän demokraattisten voimien tukemiseksi on ollut merkittävää. Valtuuskunnan aktiivisuus näkyy myös siinä, että Suomen valtuuskunnan jäseniä ja varajäseniä on valittu komiteoissaan raporttoijiksi peräti neljään raporttiin. Lisäksi Kiljunen valittiin Valko-Venäjän yleisraporttoijaksi ja Kumpula-Natri Ukrainan lapsia käsittelevän verkoston varapuheenjohtajaksi. Valtuuskunta on pyrkinyt tuomaan Euroopan neuvostolle näkyvyyttä myös Suomessa järjestämällä erilaisia tilaisuuksia, kuten Tekoäly- ja ihmisoikeudet -seminaarin eduskunnassa marraskuussa.

2. Suomen valtuuskunnan toiminta

Kertomusvuonna Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnassa tapahtui useita jäsenvaihdoksia. Huhtikuussa valtuuskuntaan liittyi Saara-Sofia Sirén (kok), joka valittiin uudeksi varapuheenjohtajaksi Aura Sallan (kok) tilalle. Syyskuussa valtuuskuntaa vuodesta 2019 johtanut Kimmo Kiljunen (sd) jätti valtuuskunnan. Uudeksi puheenjohtajaksi valittiin Miapetra Kumpula-Natri (sd). Marraskuussa valtuuskunnan jättäneen varajäsenen Mikko Polvisen (ps) tilalle valittiin Pekka Aittakumpu (ps).

Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunta on kertomusvuonna toiminut aktiivisesti parlamentaarisisessa yleiskokouksessa, ja valtuuskunnan jäsenten näkyvyys yleiskokouksen toiminnassa on ollut suurta.

Suomen EN-valtuuskunta järjesti 11.–12.1.2024 puheenjohtaja Kimmo Kiljusen johdolla ja yhteistyössä yleiskokouksen poliittisen komitean kanssa Valko-Venäjän demokraattista oppositiota tukevan seminaarin *Helsinki Dialogue – A Democratic Future for Belarus*. Seminaarissa Valko-Venäjän demokraattisten voimien edustajat tapasivat ensimmäistä kertaa näin laajalla osanotolla ja pääsivät keskustelemaan yhteisistä tavoitteistaan. Seminaarin sisällöstä kerrotaan tarkemmin jäljempänä.

Puheenjohtaja Kimmo Kiljunen kutsui 23.–25.2.2024 kaksi ukrainalaista kansanedustajaa Suomeen seuraamaan, kun Ukrainan suurlippu nostettiin salkoon Haminassa Venäjän hyökkäyssodan vuosipäivänä 24.2.2024. Lippuhanke oli eduskunnan Ukraina-ystävyyssryhmän koordinoima ja kansanedustajien rahoittama projekti, jossa haluttiin osoittaa tukea Ukrainalle. Kaksipäiväiseen ohjelmaan osallistui Ukrainan EN-valtuuskunnan jäsen Larysa Bilozir ja Ukrainan EU-jäsenyyttä valmistelevan valiokunnan varapuheenjohtaja Oleksi Žmerenetskyi. Vierailulla valtuuskunta tapasi muiden muassa puhemies Halla-ahon, ulkoasiainvaliokunnan, EN-valtuuskunnan ja Ukraina-ystävyyssryhmän. Lisäksi vierailuun kuului käynti Ukrainan-keskuksessa sekä Ukrainan tukitilaisuudessa Senaatintorilla.

28.2.2024 puheenjohtaja Kimmo Kiljunen osallistui Euroopan parlamentin kuulemistilaisuuteen, jossa kuultavana oli hänen lisäksi Valko-Venäjän demokraattiseen oppositioon kuuluvia henkilöitä.

EN-valtuuskunta tapasi 16.4.2024 huhtikuun istunnon yhteydessä Kanadan EN-valtuuskunnan. He halusivat onnitella Suomea Nato-jäsenyydestä ja keskustella Venäjän aiheuttamasta turvallisuusuhasta. Valtuuskunnan jäsen Jarno Limnell (kok) nosti esiin etenkin Venäjän hybridivaikuttamistoimenpiteet, jotka on tarkoitettu Suomen epävakauttamiseksi.

Valtuuskunnan varajäsen Tuula Haatainen (sd) valittiin huhtikuun täysistunnossa tasa-arvokomitean raporttijoiksi aiheesta *Enhancing co-operation between parliaments and equality bodies*. Osana raportin valmistelua Haatainen järjesti asiantuntijakuulemisen tasa-arvokomitean kokouksessa Pariisissa joulukuussa ja on tavannut asiantuntijoita myös Suomessa. Raportin on määrä valmistua vuonna 2026.

Toukokuussa Pariisissa pidetyssä kokouksessaan maahanmuuttokomitea valitsi EN-valtuuskunnan varajäsenen Petri Honkosen (kesk) raporttijoiksi aiheesta *Artificial intelligence and migration*. Raportti perustuu Honkosen aloitteeseen. Aiheeseen liittyvä asiantuntijakuuleminen järjestettiin maahanmuuttokomitean kokouksessa Ljublanassa 18.–19.10.2024.

Oikeudellinen komitea nimitti toukokuussa valtuuskunnan varajäsenen Anna-Kristiina Mikkosen (sd) raporttijoiksi aiheesta *Ensuring better protection of whistle-blowers in Europe*. Raportin valmistelun yhteydessä Mikkonen on kuullut suomalaisia asiantuntijoita sekä järjestänyt kuulemistilaisuuden oikeudellisen komitean kokouksessa Armenian Jerevanissa 10.12.2024.

Oslossa 30.–31.5.2024 pidetyssä poliittisen komitean kokouksessa puheenjohtaja Kimmo Kiljunen valittiin raporttoijaksi *The Situation in Belarus* -nimiseen raporttiin. Aiheesta järjestettiin asiantuntijakuuleminen kesäkuun istunnossa 27.6., jossa kuultavana oli toimijoita Valko-Venäjän demokraattisesta oppositiosta.

Parlamentaarinen yleiskokous valitsi Euroopan neuvostolle uuden pääsihteerin kesäkuun istunnossa. Kaikki kolme ehdokasta kävivät tapaamassa EN-valtuuskuntaa Suomessa ennen vaaleja. Sveitsin ehdokas, ex-presidentti Alain Berset tapasi valtuuskuntaa 20.5.2024, Belgian ehdokas, EU:n oikeuskomissaari Didier Reynders tapasi valtuuskuntaa 28.5.2024, ja Viron ehdokas, entinen kulttuuriministeri Indrek Saar tapasi valtuuskuntaa 13.6.2024. Vaalin voitti Sveitsin entinen presidentti Alain Berset. Hän aloitti tehtävässä 18.9.2024.

Ihmisoikeuskeskus, ulkoministeriö, Kuntaliitto ja Demo Finland järjestivät Euroopan neuvoston ihmisoikeuspäivän eduskunnassa 28.5.2024. Tilaisuudessa puhunut puheenjohtaja Kiljunen korosti parlamentaarisen yleiskokouksen merkittävää roolia aloitteentekijänä ja kantaa ottavana toimielimenä.

Puheenjohtaja Kimmo Kiljunen osallistui 6.–7.6.2024 Luxemburgissa järjestettyyn seminaariin, joka käsiteli kansallisten parlamenttien roolia maanpaossa elävien valkovenäläisten tukemisessa.

Puheenjohtaja Kiljunen osallistui parlamentaarisen yleiskokouksen puheenjohtajan Theodoros Rousopoulosin kutsusta 12.6.2024 Berliinissä järjestettyyn pyöreän pöydän keskusteluun. Sen tavoitteena oli pohtia, miten vahvistaa Venäjään kohdistuneiden sanktioiden tehokkuutta sekä miten ehkäistä Venäjän valtiollista propagandaa ja tukea Venäjällä vapaan median toimintaa.

Latvian EN-valtuuskunnan puheenjohtaja Zanda Kalniņa-Lukaševica (EPP) kävi 18.6.2024 Suomessa *fact-finding*-vierailulla, joka liittyi hänen raporttiinsa *Foreign interference: a threat to democratic security in Europe*. Poliittisessa komiteassa valmisteilla olevan raportin teema on ajankohtainen Suomessa, ja Kalniņa-Lukaševica vieraili Euroopan hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskuksessa, tapasi sisäministeriön asiantuntijan Eero Kytömaan, Ulkopoliittisen instituutin tutkijan Harri Mikkolan sekä puheenjohtaja Kimmo Kiljusen, varajäsen Anna-Kristiina Mikkosen ja kansanedustaja Tytti Tuppuraisen.

Kesäkuussa 24.–28.6.2024 pidetyn täysistunnon yhteydessä Suomen EN-valtuuskunta vieraili Euroopan ihmisoikeustuomioistuimessa ja tapasi Suomen väistyvän EIT-tuomarin Pauliine Koskelon. Tapaamiseen osallistuivat jäsenet Mira Nieminen (ps) ja Minna Reijonen (ps) sekä varajäsenet Pauli Aalto-Setälä (kok) ja Petri Honkonen. Tapaamisessa valtuuskunta tutustui EIT:n työhön ja keskusteli Koskelon kanssa muista ajankohtaisista aiheista. Kesäkuun istunnossa yleiskokous valitsi Suomen uudeksi EIT-tuomariksi Juha Lavapuron. Hänen mandaattinsa alkoi 1.1.2025.

Kesäkuun istunnossa 27.6.2024 EN-valtuuskunta järjesti yhdessä Suomen Euroopan neuvoston suurlähettilään Sini Paukkunen-Mykkäsen kanssa oheistapahtuman strategisesta ennakoinnista otsikolla *Enhancing the Resilience of Human Rights through Strategic Foresight*. Tilaisuudessa puhuivat EN:n ihmisoikeusvaltuutettu Michael O’Flaherty, Ihmisoikeuskeskuksen asiantuntija Lauri Sivonen, Diakonissalaitoksen Maiju Lehto ja EN:n apulaispääsihteerin Bjørn Berge. Tilaisuuden avannut varapuheenjohtaja Saara-Sofia Sirén muistutti omassa puheenvuorossaan, että strateginen ennakointi on toimiva työkalu valaisemaan mahdollisia tulevaisuuden skenaarioita, jotka voivat uhata arvojamme.

Puheenjohtaja Kiljunen valittiin kesäkuun istunnossa yleiskokouksen Valko-Venäjä-yleisraportoijaksi (*General Rapporteur on Belarus*), jonka tehtäviin kuuluu toimia yleiskokouksen kasvoina Valko-Venäjään liittyvissä kysymyksissä. Yleisraportoitajat valitaan komiteoiden alaisuudessa aina vuodeksi kerrallaan.

Suomen EN-valtuuskunta isännöi kesäkuun istunnossa perinteisen Pohjoismaisen illallisen varapuheenjohtaja Saara-Sofia Sirénin johdolla. Illallisella edustajilla on mahdollisuus paremmin tutustua pohjoismaisiin kollegoihin ja keskustella yhteisistä sekä Euroopan neuvoston ajankohtaisista asioista.

Venäjän demokraattisen opposition johtohahmot Julija Navalnaja ja Vladimir Kara-Murza vierailivat Suomessa 5.–6.9.2024 puheenjohtaja Kiljusen kutsusta. Vierailun yhteydessä keskusteltiin demokraattisten oppositiovoimien mahdollisuudesta saada aikaan muutosta Venäjällä ja siitä, miten heitä voi tukea tässä tehtävässä. Vierailullaan Navalnaja ja Kara-Murza tapasivat tasavallan presidentin Alexander Stubbin, pääministeri Petteri Orpon, ulkoministeri Elina Valtonen, puhemies Jussi Halla-ahon sekä EN-valtuuskunnan ja ulkoasiainvaliokunnan jäseniä.

Osana raporttinsa valmistelua valtuuskunnan varajäsen Tuula Haatainen osallistui 17.10.2024 ECRI:n (*European Commission against Racism and Intolerance*) ja eurooppalaisten tasa-arvoelinten vuosittaiseen kokoukseen. Strasbourgissa järjestetyssä kokouksessa juhlistettiin ECRI:n 30-vuotista taivalta ja keskusteltiin rasmin ja suvaitsemattomuuden torjunnasta etenkin terveydenhuollossa.

Lokakuun istunnossa puheenjohtaja Miapetra Kumpula-Natri valittiin parlamentaarisen yleiskokouksen vastaperustetun Ukrainan lapsia tukevan verkoston varapuheenjohtajaksi (*Network on the Children of Ukraine*). Verkoston tehtävä on pohtia toimia, joilla parlamentaarinen yleiskokous voi tukea Ukrainasta Venäjälle kaapattuja lapsia sekä selvittää, että ukrainalaiset pakolaislapset saavat riittävästi tukea jäsenmaissa.

Valtuuskunnan varajäsen Petri Honkonen osallistui yleiskokouksen valtuuskuntaan, joka tarkkaili presidentinvaaleja Moldovassa 20.10.2024. Varajäsen Anna-Kristiina Mikkonen osallistui samalla viikolla yleiskokouksen valtuuskuntaan, joka tarkkaili parlamenttivaaleja Georgiassa 26.10.2024. Yleiskokous tarkkailee vaaleja niissä jäsenmaissa, jotka ovat yleiskokouksen jäsenyysoikeuksien seurannan eli monitoroinnin kohteina. Vaalitarkkailu toteutetaan yhteistyössä Etyjin ODHR:n (*Office for Democratic Institutions and Human Rights*), Etyjin parlamentaarisen yleiskokouksen ja Euroopan parlamentin kanssa.

EN-valtuuskunta järjesti 27.11.2024 eduskunnassa tekoölyä ja ihmisoikeuksia käsittelevän seminaarin, jossa pohdittiin tekoölyn ja tekoölylainsäädännön mahdollisuuksia ja riskejä ihmisoikeusnäkökulmasta. Puheenjohtaja Miapetra Kumpula-Natri totesi avauspuheenvuorossaan, että eduskunnassa on todettu tänä vuonna, että uuden tekoölystrategian lisäksi tarvitaan sekä järkevää että oikeudenmukaista sääntelyä. Tilaisuudessa puhunut ulkoministeri Elina Valtonen kertoi Euroopan neuvoston tekoölysovimuksesta. Varajäsen Petri Honkonen moderoi tekoölyä ja maahanmuuttoa koskevan osion ja varapuheenjohtaja Saara-Sofia Sirén sananvapautta, demokratiaa ja tekoölyä koskevan osion.

Valtuuskunnan yhteistyö Strasbourgissa toimivan Suomen pysyvän edustuston Euroopan neuvostossa kanssa on jatkunut tiiviinä. Suomen pysyvä edustaja Sini Paukkunen-Mykkänen informoi valtuuskuntaa ministerikomitean ajankohtaisista aiheista aina täysistuntojen yhteydessä.

3. 75 vuotta ihmisoikeuksia, demokratiaa ja oikeusvaltioperiaatetta

Vuonna 2024 vietettiin Euroopan neuvoston 75-vuotisjuhlavuotta. Järjestön historiaan mahtuu useita tärkeitä merkkipaaluja, ja pitkin vuotta on järjestetty juhlaseminaareja ja erilaisia tapahtumia jäsenmaissa. Parlamentaarinen yleiskokous järjesti oman juhlatilaisuutensa kesäkuun istunnon yhteydessä. Juhlapuheen piti Itävallan parlamentin puhemies Wolfgang Sobotka, joka toimi myös tilaisuudessa ”Ode to joy” -kappaleen soittaneen orkesterin kapellimestarina.

Juhlapuheessaan Sobotka korosti Euroopan neuvoston merkittävää roolia rauhan ylläpitämiseksi Euroopassa laatimalla ja valvomalla sitovia ihmisoikeusnormeja, edistämällä demokratiaa ja tukemalla sen kehittämistä sekä edellyttämällä oikeusvaltioperiaatteen mukaista lainsäädäntöön perustuvaa yhteiskuntarakennetta. Multilateralismi on tehnyt ihmiskunnalle hyvää. Hän huomautti, että autoritaarisissa valtioissa nämä arvot puuttuvat, mikä johtaa myös perustarpeiden täytymisen, vapauden ja inhimillisyyden puutteeseen. Euroopan neuvoston edistämiä arvoja ei kuitenkaan voi ottaa itsestäänselvyyksinä. Demokratian tilanne on huolestuttavalla tiellä, ja kansallismielisyys on nousussa. Lisäksi yhteiskuntiamme ja demokratiaamme haastavat uudet teknologiat, kuten tekoäly ja siitä kehittyneet hybridivaikuttamistoimet. Hän totesi lopuksi, että jos Euroopan neuvostoa ei olisi, se pitäisi keksiä.

Juhlavuoden kunniaksi ministerikomitea hyväksyi maailman ensimmäisen tekoälyä ja ihmisoikeuksia koskevan yleissopimuksen ministerikokouksessa toukokuussa 2024. Ennen hyväksymistä ministerikomitea pyysi lausunnon parlamentaariselta yleiskokoukselta. Raportissa *Draft Framework Convention on Artificial Intelligence, Human Rights, Democracy and the Rule of Law* (dok. 15971) yleiskokous korostaa yleissopimuksen merkitystä ja kiittää etenkin siitä, että sopimus ottaa huomioon sekä valtiot että yksityiset toimijat. Lausunnossa 303 (2024) yleiskokous ilmaisee tyytyväisyytensä siihen, että suurin osa sen antamasta aikaisemmasta palautteesta on otettu huomioon uudessa tekoälysisopimusluonnoksessa. Kuitenkin puutteena on edelleen se, ettei sopimus kata samalla tavalla julkisen ja yksityisen sektorin toimijoita. Sopimuksen jäsenmaille jää harkintavaltaa yksityisen sektorin osalta, jolloin oikeusvarmuus ei toteudu yhdenmukaisesti sopimusjäsenten kesken. EN:n jäsenmaita kehoitetaan sisällyttämään sopimuksen veloitteet myös yksityiselle sektorille.

3.1. Demokratian kohtaamien haasteiden torjunta

Vuonna 2023 Reykjavíkissa pidetyssä Euroopan neuvoston huippukokouksessa hyväksyttiin demokratian periaatteet. Niillä jäsenmaat haluavat osoittaa yhtenäisyyttä Venäjän hyökkäyssodan tuomitsemisessa, mutta myös sitoutuneisuutta demokratiaan nykyisten ja tulevien haasteiden ratkaisemisessa. Vuonna 2023 julkaistussa V-Demin demokratiaindeksissä todetaan, että yhdeksässä Euroopan neuvoston 46 jäsenmaasta demokratia on kehittymässä huolestuttavaan suuntaan. Parlamentaarinen yleiskokous on jo pitkään ollut huolissaan tästä kehityksestä ja on pyrkinyt nostamaan esiin demokratian vahvistamiseen pyrkiviä suosituksia erilaisissa raporteissaan.

Venetsian toimikunta hyväksyi vuonna 2019 muistilistan enemmistön ja opposition välisestä suhteesta toimivassa demokratiassa. Kertomusvuonna julkaistussa raportissa *Relationship between the parliamentary majority and the opposition in a democracy* (dok. 15949) muistutetaan, että toimiva parlamentarismi edellyttää vapautta, monimuotoisuutta, valtaa rajoittavat säännöt, lojalaia yhteistyötä, instituutioiden kunnioittamista, solidariteettia yhteiskuntaa kohtaan, mahdollisuutta poliittiselle muutokselle ja tehokasta päätöksentekoa. Päätöslauselmassa 2537 (2024) todetaan, että jäsenmaiden tulee pyrkiä kehittämään yhteiset standardit ja käytännöt edistämään vapaata ja monimuotoista parlamentaarista demokratiaa sekä keinoja sen täytäntöönpanemiseksi kansallisesti. Opposition legitimoiminen perustuslaissa, lainsäädännössä ja käytännössä tarjoaa oikeudellista turvaa enemmistö-oppositiosuhteissa ja asettaa myös opposition vastuuseen vallankäytöstä. Venetsian toimikunnan muistilistaa enemmistön ja

opposition välisestä suhteesta toimivassa demokratiassa tulee edistää ja ottaa käyttöön. Yleiskokous aikoo ottaa muistilistan käyttöön monitorointiprosessissaan.

Raportissa *Strengthening democracy through participatory and deliberative processes* (dok. 16001) todetaan, että EN:n tulisi vahvistaa osallistavan ja neuvottelevan demokratian periaatteita. Jäsenmaiden tulisi ottaa käyttöön periaatteet kansallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla ja ohjata siihen riittävät resurssit. Päätöslauselmassa 2553 (2024) jäsenmaat kutsutaan tekemään toimia, joilla edistetään osallistavan ja neuvottelevan demokratian periaatteita. Kansalaisten mahdollisuuksia osallistua demokratia-prosesseihin tulisi lisätä kouluttamalla heitä demokratiasta ja ihmisoikeuksista ja kertomalla heille oikeuksistaan. Osallistavat ja neuvottelevat toimet voisivat vahvistaa demokratian tilaa ja estää sen laskusuuntaista kehitystä.

Yleiskokous toimii Euroopan taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön OECD:n parlamentaarisenä ulottuvuutena ja käsittelee OECD-raporttia kolmen vuoden välein. Uusimmassa raportissa *Globalisation in times of crisis and war: the role of the OECD since the Russian Federation's aggression against Ukraine* (dok. 15868) todetaan, että covid-19-pandemia ja Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa ovat entisestään pahentaneet globalisaatioon kohdistuvia negatiivisia trendejä. Energiakriisi, elinkustannuskriisi, valtiontalouksien taantumukset, inflaatio, valtioiden väliset ja sisäiset konfliktit, ilmastonmuutos ja kasvava eriarvoisuus ja köyhyys lisäävät globalisaation haasteita. OECD:n rooli negatiivisten trendien ehkäisijänä on tärkeä. Päätöslauselman 2526 (2024) mukaan OECD:n tulee vahvistaa työtään yhteiskuntien koheesion edistämiseksi ja sosiaalisten eriarvoisuuksien vähentämiseksi. OECD:n jäsenmaissa tulee vahvistaa demokratiaa erityisesti lisäämällä kansalaisten osallistamista poliittisiin prosesseihin ja ehkäisemällä mis- ja disinformaation leviämistä yhteiskunnissa. Euroopan neuvoston jäsenmaiden tulisi lisätä tukeaan köyhimmille ja haavoittuvaisimmille maille. OECD:n jäsenmaiden tulee toteuttaa ilmastovelvoitteitaan ja valmistautua vastaanottamaan ilmastopakolaisia.

3.2. Yleiskokouksen tuki demokraattisille oppositiovoimille

Venäjän erottamista Euroopan neuvostosta puoltavassa lausunnossaan parlamentaarinen yleiskokous edellytti, että järjestö pyrkisi tukemaan demokraattisia ääniä Venäjällä ja sen ulkopuolella. Viimeisten vuosien aikana yleiskokous on kasvattanut toimintaansa Venäjän ja Valko-Venäjän demokraattisten voimien tukemiseksi, jotta niillä olisi aito mahdollisuus olla valmiina, kun vapaus Valko-Venäjällä ja Venäjällä vihdoin koittaa. Kertomusvuoden aikana yleiskokous on kehittänyt uusia käytäntöjä tämän tuen toteuttamiseksi.

3.2.1. Valko-Venäjän demokraattiset voimat

Euroopan neuvostolla ei ole ollut yhteyksiä virallisen Valko-Venäjän kanssa sen jälkeen, kun Venäjä aloitti laittoman hyökkäyssotansa Ukrainassa. Yhteydenpitoa valkovenäläisten demokraattisten voimien kanssa on siitä lähtien systemaattisesti kehitetty. Valko-Venäjän demokraattisten voimien edustajat ovat kertomusvuoden aikana osallistuneet yleiskokouksen poliittisen komitean kokouksiin ja ovat kiinteä osa yleiskokouksen toimintaa. Yleiskokouksen puheenjohtajisto hyväksyi toukokuussa Valko-Venäjän yleisraportin mandaatin.

Eduskunnassa järjestettiin 11.–12.1.2024 puheenjohtaja Kimmo Kiljusen johdolla Valko-Venäjän demokraattisille voimille suunnattu seminaari *Helsinki Dialogue – A democratic future for Belarus*. Seminaarin tavoitteena oli vahvistaa entisestään yleiskokouksen ja oppositiovoimien välistä vuoropuhelua. Oppositiovoimijoille haluttiin luoda yhteyksiä kansalaisyhteiskuntaan, ihmisoikeuspuolustajiin, toimittajiin ja tutkijoihin. Samalla pyrittiin luomaan ajankohtainen tilannekuva Valko-Venäjän ja maanpaossa elävien valkovenäläisten tilanteesta. Seminaarilla haluttiin myös myötävaikuttaa demokraattiseen muutokseen Valko-Venäjällä. Kaksipäiväiseen seminaariin osallistui kymmenen Valko-Venäjän demokraattisen

opposition ja kansalaisyhteiskunnan toimijaa, mukaan lukien opposition johtajana toimiva Svjatlana Tsih'anouskaja. Tilaisuudessa haluttiin päästää valkovenäläiset itse ääneen, mutta keskustelua tuke-
massa oli lukuisia asiantuntijoita, parlamentaari-koita, yleiskokouksen pääsihteeri sekä ulkoministeri
Elina Valtonen. Seminaarin tärkein anti oli saada kaikki nämä henkilöt samaan huoneeseen pohtimaan
keinoja, joilla saavutetaan yhdessä demokraattinen Valko-Venäjä.

Tammikuun istunnossa hyväksytyssä Suomen EN-valtuuskunnan puheenjohtajan Kimmo Kiljusen rapor-
tissa *A democratic future for Belarus* (dok. 15892) tuomitaan vahvasti Valko-Venäjän regiimin toiminta pre-
sidentinvaaleissa 2020 ja sen jälkeen. Yleiskokous vahvistaa edelleen tukevansa ja puolustavansa valko-
venäläisten oikeuksia, vapauksia ja turvallisuutta sekä tukevansa Valko-Venäjän demokraattisia voimia.
Vuoden 2020 vaalien jälkeen ihmisoikeudet, demokratia ja oikeusvaltion tila ovat heikentyneet Valko-
Venäjällä. Lukašenkan toimet valkovenäläisiä vastaan ovat niin vakavia, laaja-alaisia ja systemaattisia, että
ne voivat olla rikoksia ihmisyyttä vastaan. Lisäksi Lukašenkan hallinto on käyttänyt maahanmuuttajia
hybridisodan keinona naapurimaitaan vastaan ja osallistunut Venäjän puolella Ukrainan sotaan.

Päätöslauselman 2530 (2024) mukaan Valko-Venäjän tulisi välittömästi lakata tukemasta Venäjää Ukrai-
nan sodassa, lopettaa opposition sortaminen, vapauttaa poliittiset vangit, järjestää vapaat vaalit, lopet-
taa kidutus sekä muu epäinhimillinen ja halventava kansalaistensa kohtelu, asettaa ihmisoikeusrikkom-
usten tekijät vastuuseen ja lakkauttaa kuolemantuomio. Euroopan neuvoston jäsenmaiden tulee lisätä
tukeaan Valko-Venäjän demokraattisille voimille ja nimittää heille erityisedustajat, järjestää turvallinen
maahantulo ja maassaolo Lukašenkan hallintoa pakoon lähteville ja tukea valkovenäläisen kulttuurin,
kielen ja identiteetin säilymistä. Yleiskokouksen tulee edistää Valko-Venäjän demokraattisten voimien
osallistumista sallimalla delegaation osallistuminen yleiskokouksiin, asettaa yleisraporttoija Valko-Venä-
jän demokraattisille voimille ja vahvistaa Valko-Venäjän demokraattisten voimien tukemista. Suosituk-
sessa 2266 (2024) ministerikomitea saa kehotuksen lisätä näkyvyyttä omille Valko-Venäjän demokraatti-
sia voimia tukeville toiminnoilleen, vahvistaa yhteistyötä oppositiojohtaja Svjatlana Tsih'anouskajan
kanssa ja lisätä yhteistyötä Euroopan unionin kanssa. Kimmo Kiljunen valittiin parlamentaarisen yleisko-
kouksen ensimmäiseksi Valko-Venäjä-yleisraporttoijaksi kesäkuun täysistunnossa.

3.2.2. Venäjän demokraattiset voimat

Yleiskokous aloitti vuonna 2023 yhteistyötä myös Venäjän demokraattisten voimien kanssa ja on käynyt
useita keskusteluja venäläisedustajien kanssa poliittisessa komiteassa. Lisäksi Pariisissa järjestettiin
syyskuussa yleiskokouksen puheenjohtajan Theodoros Rousopoulosin johdolla pyöreän pöydän keskus-
telu, jossa pohdittiin tukemisen keinoja. Puheenjohtaja Kimmo Kiljunen osallistui tähän suljettuun ko-
koukseen.

Suomen EN-valtuuskunta halusi omalta osaltaan tukea Venäjän demokraattisia voimia kutsumalla pu-
heenjohtaja Kimmo Kiljusen nimissä Venäjän opposition epävirallisen keulahahmon ja edesmenneen op-
positiopolitiikko Aleksei Navalnyin vaimon Julija Navalnajan Suomeen. Vierailu toteutui 5.–6.9.2024 suu-
ren mediahuomion saattamana. Navalnajan valtuuskuntaan kuului myös vastikään vankilasta vapau-
tettu oppositioaktivisti Vladimir Kara-Murza. Erittäin korkeatasoisen vierailun yhteydessä he tapasivat ta-
savallan presidentti Alexander Stubbin, puhemies Jussi Halla-ahon, presidentti Sauli Niinistön, pääminis-
teri Petteri Orpon, ulkoministeri Elina Valtonen, ulkoasiainvaliokunnan ja puolueyhmi-
en edustajia sekä EN-valtuuskunnan jäseniä. Vierailu oli onnistunut ja sai paljon julkisuutta.

Venäjä erotettiin Euroopan neuvostosta heti sen aloitettua laittoman hyökkäyssotansa Ukrainassa. Se ei
ole estänyt yleiskokousta seuraamasta Venäjän tilannetta erilaisissa raporteissa ja pyrkimästä tarjoa-
maan tukea Venäjän kansalaisille, jotka elävät hyvin rajoitetussa tilanteessa.

Venäläinen oppositiopoliitikko Aleksei Navalnyi kuoli vankeudessa 16.2.2024. Hän kohtasi poliittisena vankina epäinhimillistä ja halveksuvaa kohtelua sekä kidutusta. Raportissa *Alexei Navalny's death and the need to counter Vladimir Putin's totalitarian regime and its war on democracy* (dok. 15966) korostetaan, että Putinin hallinto pyrkii aktiivisesti heikentämään demokratiaa myös Venäjän ulkopuolella. Päätöslauselmassa 2540 (2024) Venäjää kehoitetaan sallimaan itsenäinen ja läpinäkyvä tutkinta Navalnyin kuolemasta, lopettamaan Navalnyin perheenjäsenten, yhteistyökumppaneiden ja tukijoiden vainoaminen sekä vapauttamaan ne vangit, jotka on vangittu heidän hiljentämisekseen. Venäjä tulisi asettaa vastuuseen järjestelmällisestä poliittisten vankien ja ukrainalaisten sotavankien kidutuksesta. EU:n ja G7-maiden tulisi vahvistaa Venäjä-sanktioitaan. EN:n jäsenmaiden tulisi virallisesti tunnustaa Putinin lainvastainen asema Venäjän presidenttinä. Yleiskokouksen presidentin aloite edistää dialogia Venäjän demokraattisten voimien kanssa ja asettaa aiheesta yleisraportoija sai tukea.

Vuodesta 2022 Venäjä on muuttanut rikoslakiaan ja hallinnollisista rikkomuksista annettua lakiaan niin, että ne mahdollistavat Ukrainan sodan kritikoiden hiljentämisen. Raportin *The arbitrary detention of Vladimir Kara-Murza and the systematic persecution of anti-war protesters in the Russian Federation and Belarus* (dok. 15967) mukaan oppositiopoliitikko Vladimir Kara-Murza oli yksi ensimmäisistä uusien lakimuutosten pohjalta pidätetyistä henkilöistä. Yleiskokous kehottaa päätöslauselmassa 2541 (2024) Venäjää ja Valko-Venäjää lopettamaan sodanvastaisia kantoja esittävien uhkailemisen ja pidättämisen, vapauttamaan sodan vastustajat sekä noudattamaan kansainvälisiä ihmisoikeussopimuksia ja EIT:n päätöksiä. Jäsenmaiden tulisi osoittaa tukea ja solidaarisuutta sodanvastaisille voimille, tukea venäläisiä ja valkovenäläisiä sodanvastaisia toimijoita ja pyrkiä edistämään poliittisten vankien vapauttamista diplomatian keinoin. Jäsenmaiden tulisi tukea Venäjältä ja Valko-Venäjältä paenneita sodan vastustajia maa-hantulossa ja turvapaikanhaussa. Interpolin on kiinnitettävä huomiota Venäjän *Red Notice* -ilmoituksiin.

Vuonna 2023 venäläinen oppositiopoliitikko Vladimir Kara-Murza tuomittiin 25 vuoden vankeuteen hänen kritisoituaan Venäjän hyökkäyssotaa Ukrainassa. Kara-Murzan ihmisoikeuksia on loukattu vakavasti, sillä hänen kohtelunsa on ollut poikkeuksellisen raakaa ja hänen tuomionsa on poikkeuksellisen pitkä. Raportissa *Sanctions against persons on the "Kara-Murza list"* (dok. 15939) pohditaan niitä sanktiokeinoja, joita voisi kohdistaa Kara-Murzan laittomaan vangitsemiseen ja tuomitsemiseen liittyviin henkilöihin. Henkilöt nimetään Kara-Murza-listassa. Päätöslauselmassa 2542 (2024) todetaan, että listan henkilöjä vastaan tulisi asettaa sanktioita useissa maissa käytössä olevien Magnitski-lakien mukaisesti. Niiden maiden, joilla ei vielä ole käytössään Magnitski-lakeja, tulisi hyväksyä sellaiset viipymättä. Vankien vaihdosta Venäjän kanssa neuvottelevien maiden tulisi sisällyttää Kara-Murza tällaiseen vaihtoon. Venäjän pitää vapauttaa Kara-Murza välittömästi ja siihen asti korjata vankilaolot sellaisiksi, etteivät hänen terveytensä ja henkensä ole vaarassa.

4. Ukrainan tukemien

Venäjän melkein kolme vuotta sitten aloittama laiton hyökkäyssota Ukrainassa on osoitus rauhan ja vapauden hauraudesta. 75 vuotta sitten perustettu Euroopan neuvosto ei pystynyt estämään sotaa edistämällään arvoilla, joiden ajatuksena on luoda vakaita yhteiskuntia, joissa asukkaista pidetään huolta. Järjestön tuki Ukrainalle on ollut vankkumaton sodan alusta lähtien. Viime vuonna Euroopan neuvoston perustama Ukrainan vahinkorekisteri (*Register of Damage Caused by the Aggression of the Russian Federation against Ukraine*) on vastaanottanut jo kymmeniä tuhansia vahinkoilmoituksia. Kertomusvuoden aikana yleiskokous on hyväksynyt useita Ukrainaa tukevia raportteja.

Ukrainan sota on vaikuttanut jokaisen ukrainalaisen lapsen elämään. Tammikuun istunnossa otti vahvasti kantaa erityisesti ukrainalaisten lasten tilanteeseen, kun käytiin kiireellinen ajankohtaiskeskustelu Ukrainasta Venäjälle ja Venäjän hallinnassa oleville ukrainalaisalueille pakkosiirrettyjen lasten tilanteesta. Avauspuheenvuoron pitäjät Olena H'omenko (Ukraina, EC/DA) ja Sandra Zampa (Italia, SOC) korostivat pakkosiirrettyjen lasten tilanteen olevan vakava. Vain pieni osa Venäjän hyökkäyssodan aikana pakkosiirretyistä tuhansista lapsista on saatu palautettua Ukrainaan. Pakkosiirrot ovat yksi sodankäynnin väline Venäjälle.

Istuntoon etäyhteydellä osallistunut Ukrainan ensimmäinen nainen Olena Zelenskaja kertoi joidenkin Ukrainasta Venäjälle kaapattujen lasten kohtaloista. Hän muistutti, että erityisen haavoittuvassa asemassa olevia ukrainalaisia lapsia ei saisi koskaan käyttää sodankäynnin keinona tai sotapalkintoina (war trophies). Raportissa *Situation of the Children in Ukraine* (dok. 15901) esitetään erityinen huoli niistä lapsista, jotka ovat pakkosiirretty Venäjän hallitsemille alueille Ukrainassa, Venäjälle tai Valko-Venäjälle. Pääsy niille alueille, joille lapsia on viety, olisi tärkeää. Tarvitaan yhteistyötä lasten tunnistamiseksi ja palauttamiseksi. Päätöslauselmassa 2533 (2024) yleiskokous toteaa, että julkisissa, yksityisissä ja uskonnollisissa instituutioissa tapahtuva lapsiin kohdistuva väkivalta ja hyväksikäyttö sekä tekijöiden rankaisemattomuus on sietämätöntä. Jäsenmaiden tulee selvittää väkivalta- ja hyväksikäyttötapaukset, asettaa tekijät syyteeseen ja antaa sopiva rangaistus. Uhreille tulee varmistaa riittävä korvaus. Lisäksi väkivaltaa ja hyväksikäyttöä tulee torjua lisäämällä tietoa ongelmasta ja tekemällä tarkistuksia instituutioihin. Suosituksessa 2265 (2024) ministerikomitea saa kehoituksen perustaa erityisraportoiija ukrainalaisten lasten tilanteen tutkimiseksi ja heidän palauttamiseksi.

Tällä hetkellä suomalainen Marja Ruotanen toimii EN:n sihteeristön yhteyshenkilönä Ukrainan lapsiin liittyvissä kysymyksissä. Lokakuun istunnossa parlamentaarinen yleiskokous perusti Ukrainan lasten tilannetta seuraavan verkoston (Network on the Children of Ukraine). Verkoston varapuheenjohtajaksi valittiin valtuuskunnan puheenjohtaja Miapetra Kumpula-Natri.

Virallisesti noin 66 000 henkilöä on kadoksissa Ukrainassa sodan seurauksena. Raportissa *Missing persons, prisoners of war and civilians in captivity as a result of the war of aggression of the Russian Federation against Ukraine* (doc. 16050) todetaan, että todellinen luku on paljon suurempi. Päätöslauselmalla 2537 (2024) yleiskokous haluaa pitää sotavankien ja vangittujen siviilien tilanteen korkealla agendalla. Vankien kiduttamistapaukset tuomitaan ja muistutetaan, että Venäjä on itse sitoutunut suojelemaan sotavankeja epäinhimilliseltä kohtelulta. Kaikkia kansainvälisiä työkaluja tulisi ottaa käyttöön vangittujen henkilöiden vapauttamiseksi. Suosituksessa 2285 (2024) ministerikomiteaa muistutetaan mahdollisuudesta asettaa suunnattuja sanktioita sellaisia venäläisiä kohtaan, jotka osallistuvat laittomiin vangitsemisiin.

Jo yli 5,9 miljoonaa ukrainalaista on paennut Eurooppaan, 500 000 on lähtenyt Euroopan ulkopuolelle ja 5 miljoonaa on joutunut siirtymään Ukrainan sisällä. Raportissa *An urgent call to Europe and its partners: envisioning immediate and long-term policy solutions in support of the displaced people of Ukraine* (dok. 16002) jäsenmailta edellytetään vahvempia toimia sisäisten evakkojen avustamiseksi, muun muassa

tarjoamalla humanitaarista apua. Päätöslauselmassa 2562 (2024) EU:n jäsenmaat saavat kehotuksen tarjota laillista asuinpaikkaa niille EU-maissa asuville ukrainalaisille, jotka ovat asuneet maissa kolmen vuoden ajan tilapäisen suojelun myötä. Yleiskokouksen tulisi tukea Venäjälle ja Valko-Venäjälle pakkosiirrettyjen tai karkotettujen henkilöiden vapauttamista, ja erityisesti pakkosiirrettyjen lasten palauttamista.

Yleiskokous haluaa osoittaa vahvan tukensa Ukrainalle Venäjän hyökkäyssodassa ja ilmaisee huolensa sodan aiheuttamasta laajasta tuhosta Ukrainassa ja ukrainalaisten kärsimyksestä. Venäjä tulee saattaa vastuuseen aiheuttamistaan vahingoista ja tuhosta, mukaan lukien infrastruktuurin tuho, ihmishenkien menetys ja taloudelliset vaikeudet. Raportissa *Support for the reconstruction of Ukraine* (dok. 15932) käydään läpi niitä keinoja, joilla voidaan rahoittaa Ukrainan jälleenrakentamista ja varmistaa, että Venäjä on vastuussa aiheuttamistaan vahingoista. Päätöslauselmassa 2539 (2024) peräänkuulutetaan EN:n alaisuuteen perustettavaa kompensatiomekanismia. Niitä maita, jotka ovat jäädyttäneet tai takavarikoineet venäläisiä varoja, olisi kehotettava siirtämään näitä varoja mekanismin piiriin. Tarvitaan riippumaton ja tehokas vaadekomissio, jolta ukrainalaiset voivat hakea korvausta Venäjän aiheuttamista vahingoista. Suosituksessa 2271 (2024) ministerikomiteaa kehoitetaan ryhtymään toimiin näiden työkalujen perustamiseksi. Lisäksi tulisi perustaa kansainvälinen rahasto jäädytetyille venäläisille varoille, joista jälleenrakennuskustannuksia voitaisiin kattaa.

Venäjän vastuuvelvollisuus on esillä myös raportissa *Legal and human rights aspects of the Russian Federation's aggression against Ukraine* (dok. 15998). Sen päätöslauselmassa 2556 (2024) todetaan, että jäsenmaiden on jatkettava työtä kattavan vastuumekanismin luomiseksi, jotta Venäjä voidaan asettaa vastuuseen kansainvälisen oikeuden rikkomuksista Ukrainan sodassa. EN:n ja Ukrainan kahdenväliseen sopimukseen perustuva malli saa kannatusta ja jäsenmaiden tulisi tukea sitä parhaana mahdollisena vaihtoehtona. Jäsenmaissa on tuomittava kaikki hyökkäyssodan yhteydessä tapahtuvat kansainväliset rikokset: sotarikokset, rikokset ihmisyyttä vastaan ja kansanmurha, mukaan lukien Wagner-ryhmittymän teot. Kansainvälisen rikostuomioistuimen (ICC) syyttäjän työtä tulisi tukea. Suosituksessa 2279 (2024) mukaan ministerikomitean tulee edelleen tarjota asiantuntijuuttaan mahdollisen Ukrainan sotaa koskevan erityistuomioistuimen aikaansaamiseksi.

Yleiskokous on tukenut pakotteita Venäjän hallintoa ja merkittäviä henkilöitä vastaan. Raportissa *The role of sanctions in countering the Russian Federation's war of aggression against Ukraine* (dok. 16000) todetaan, että pakotejärjestelmässä on kuitenkin aukkoja, joita Venäjän hallinto käyttää hyväkseen pakotteita kiertääkseen. Päätöslauselmassa 2557 (2024) korostetaan, että jäsenmaita tulisi kannustaa hyväksymään vahvempia pakotetoimia, joilla voitaisiin lisätä pakotteiden tehoa, muun muassa Venäjän strategiaan tulonlähteisiin kohdennetuilla pakotteilla. Jäsenmaiden tulisi lisäksi laajentaa pakotteiden kattavuutta, lisätä osallistuvia maita ja parantaa pakotteiden yhteensovittamista. Yleiskokous kehottaa kaikkia maita kieltämään venäläisten ja valkovenäläisten pankkien toiminnan SWIFT-järjestelmässä.

Raportin *Commemorating the 90th anniversary of Holodomor – Ukraine once again facing the threat of genocide* (dok. 16028) aihe on ajankohtainen, kun tarkastellaan Venäjän käyttämiä keinoja hyökkäyssodassa Ukrainaa vastaan; esimerkiksi iskujen kohdistaminen siviili-infrastruktuuriin. Vastanäkemyksen mukaan kyseessä oli pikemminkin luokkasota ja kohteet valikoituivat tärkeimmiltä maatalousalueilta. Raportin mukaan holodomor keskittyi kuitenkin nimenomaan ukrainalaisiin maanviljelijöihin. Päätöslauselmassa 2575 (2024) yleiskokous tunnustaa vuosien 1932–1933 Holodomorin nälänhädän Ukrainassa kansanmurhaksi ukrainalaisia vastaan ja kehottaa kaikkia kansallisia parlamentteja, jotka eivät ole vielä tehneet niin, tekemään samoin. Yleiskokous muistuttaa, että kaikki kansanmurhasopimuksen sopimusosapuolet ovat sitoutuneet estämään kansanmurhia sekä pyytämään YK:n toimivaltaisia elimiä ryhtymään asianmukaisiin toimiin.

5. Ihmisoikeuksien ja oikeusvaltioperiaatteen haasteet

Sitoutuminen kansainvälisiin sopimuksiin ja ihmisoikeussitoumuksiin on viime vuosina ottanut useita askeleita taaksepäin monissa jäsenmaissa. Ihmisten parhaaksi ja yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden hyväksi laadittuja sääntöjä kyseenalaistetaan tilanteessa, jossa maailma ja koko maailmanjärjestys ovat murroksessa. Huoli ja pelko maailman kriiseistä ja tulevaisuudesta johtavat usein asenteisiin, joissa vastakkainasettelulle ja vihamielisyydelle annetaan tilaa. Ihmisoikeuksien tarkoituksena on taata kaikille yhtäläiset oikeudet. Yksilöllisyyttä korostavassa maailmassa ihmiset usein kokevat heidän omien oikeuksiensa olevan toisten ihmisten oikeuksia tärkeämpiä, vaikka oikeuksien pitäisi olla kaikille samat. Yleiskokous on kertomusvuonna nostanut ihmisoikeuksiin ja oikeusvaltioperiaatteeseen kohdistuvia haasteita esiin raporteissaan.

5.1. Oikeusvaltioperiaate

Oikeusvaltioperiaate kuuluu Euroopan neuvoston perusarvoihin, mutta sen määrittelyminen herättää usein keskustelua. Oikeusvaltioperiaatteeseen kuuluva laillisuusperiaate tarkoittaa, että valtioiden päätöksenteon on perustuttava lakiin. Kuten Puolan ja Unkarin esimerkit osoittavat, lakeja voidaan kuitenkin säätää vastoin ihmis- ja perusoikeuksia. Siksi oikeusvaltioperiaate sisältää edellytyksen siitä, että julkinen valta kunnioittaa perus- ja ihmisoikeuksia. Yleiskokous on kertomusvuonna käsitellyt kansanäänestyksiä, kidutuksen vastaista komiteaa sekä sovinto- ja korvausprosesseja.

Vaalit ja kansanäänestykset ovat demokratian toteutumisen perusedellytyksiä. Nykyään kansanäänestyksiä saatetaan käyttää myös demokratian tai lainsäädännön heikentämiseksi. Raportissa *Promoting the revised Code of Good Practice on Referendums* (dok. 15940) viitataan Venetsian toimikunnan vuonna 2022 hyväksymiin kansanäänestyksiä koskeviin käytännesääntöihin. Niissä korostetaan oikeusvaltioperiaatteen noudattamista ja oikeusjärjestelmän mukaan toimimista sekä sitä, ettei kansanäänestyksiä saa käyttää perustuslaillisten varotoimenpiteiden kiertämiseen. Käytännesäännöt eivät määrittele niitä tilanteita, joissa kansanäänestyksiä voi käyttää, mutta ne muistuttavat olemassa olevista keinoista, joilla voidaan taata, että äänestyksiä käytetään hyvässä uskossa. Päätöslauselmassa 2538 (2024) jäsenmaita kehoitetaan ottamaan käytännesäännöt käyttöön ja huomioimaan ne kansallista säännöstöä luotaessa. Käytännesääntöjen käyttöä edistetään yleiskokouksessa rohkaisemalla keskusteluun poliittisissa ryhmissä, luomalla yleiskokoukselle vaalitarkkailijaverkosto ja jatkamalla yhteistyötä Venetsian toimikunnan kanssa.

Euroopan neuvoston yksi toimielin on kidutuksenvastainen komitea, CPT. Komitean toimintaa käsitellään raportissa *Allegations of systemic torture and inhuman or degrading treatment or punishment in places of detention in Europe* (dok. 15880). Siinä todetaan mm., että kidutuksen kieltäminen on kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa vahvistettu ehdoton kieltäminen, eikä siitä saa poiketa millään perusteella. Siitä huolimatta Euroopassa ja EN:n jäsenmaissa esiintyy kidutusta. Yleiskokous on erityisen huolestunut Venäjällä, Azerbaidžanissa ja Turkissa esiintyvistä systemaattisesta kidutuksen käytöstä. Yleiskokous toteaa päätöslauselmassa 2528 (2024), että EN:n ja eurooppalaisen kidutuksen ja epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen estämiseksi laaditun yleissopimuksen jäsenmaiden tulee varmistaa, että kansallinen lainsäädäntö on yleissopimuksen mukainen, kouluttaa lainvalvontaviranomaisia ihmisoikeuksista ja kidutuksen kiellosta sekä varmistaa oikeudenmukainen oikeudenkäynti ja riittävät korvausmenettelyt. Niiden maiden, joissa kidutus ja epäinhimillinen kohtelu on systemaattista, tulee lopettaa tällainen kohtelu ja asettaa tekijät vastuuseen teoistaan. Yleiskokous kehottaa kidutuksen vastaista komiteaa ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuinta ilmaisemaan raporteissaan ja ratkaisuisaan selvästi, jos käsiteltävänä olevissa maissa syöllistytään systemaattiseen epäinhimilliseen kohteluun ja/tai kidutukseen.

Raportissa *Reparation and reconciliation processes to overcome past conflicts and build a common peaceful future – the question of just and equal redress* (dok. 15933) todetaan, että EN:llä tulisi olla suuri rooli sovinto- ja korvausprosessien vahvistamisessa jäsenmaissaan. Järjestön roolia tulisi vahvistaa luomalla sille oma sovintoprosessi, joka olisi yhteensopiva jo olemassa olevien mekanismien kanssa (ml. EIT). Päätöslauselman 2559 (2024) mukaan jäsenmaiden tulisi voida tuoda riita-asioita sovintoprosessiin, mutta myös ministerikomitean, yleiskokouksen ja pääsihteerin tulisi voida tuoda riita-asioita prosessiin ilman osallisina olevien jäsenmaiden suostumusta. Yleiskokous antaa suosituksen 2281 (2024) ministerikomitealle erillisen sovintoprosessin luomisesta.

5.2. Muuttoliike ja pakolaisuus

Parlamentaarinen yleiskokous on huolissaan maahanmuuttajiin ja pakolaisiin kohdistuvien viharikosten kasvusta. Erityisen haavoittuvassa asemassa olevat maahanmuuttajat ja pakolaiset saattavat joutua jäsenmaissa huonon kohtelun uhreiksi. Kertomusvuonna tapahtuneet useat pakolaisia meren syvyyksiin vieneet haaksirikot korostavat sitä, että ihmissalakuljetukseen on puututtava. Myös kadonneiden kohtaloiden selvittämiseen tulee panostaa.

Raportin *The theme of migration and asylum in election campaigns and the consequences on the welcoming and rights of migrants* (dok. 15832) mukaan maahanmuuttajiin ja turvapaikanhakijoihin kohdistuva vihapuhe ja syrjintä on lisääntynyt entisestään. Tammikuun istunnossa aiheesta tehtiin päätöslauselma 2525 (2024). Päätöslauselmassa 2525 (2024) todetaan, että vihapuhe ja syrjintä vaalikampanjoissa heijastuu maahanmuuttajien ja turvapaikanhakijoiden aseman ja oikeuksien heikkenemiseen. Euroopan neuvoston suosituksia, standardeja ja instrumentteja tulee edistää vihapuheen torjumiseksi. Yleiskokouksen mukaan maahanmuutosta ja turvapaikanhausta on voitava keskustella vaalikampanjoissa, mutta poliitikkojen ei tule käyttää vihapuhetta ja syrjintää kampanjoinnin keinoina. Lisäksi Euroopan laajuista yhteistyötä syrjinnän estämiseksi vaalikampanjoissa on lisättävä.

Useat eri tekijät ovat johtaneet siirtotyön määrän lisääntymiseen Euroopassa. Työolot ovat usein huonot, eivätkä siirtotyöläisten oikeudet toteudu täysimääräisesti. Raportista *Precarious and irregular work situations of migrant seasonal and domestic workers* (dok. 15930) keskusteltiin maaliskuun pysyvässä komiteassa. Siirtotyöläisiä koskevassa päätöslauselmassa 2536 (2024) todetaan mm., että naiset ovat erityisen haavoittuvassa asemassa siirtotyöläisinä. Yleiskokous painottaa kansainvälisten, työoloihin liittyvien sopimusten noudattamisen tärkeyttä. Jäsenmaiden tulee vahvistaa siirtotyöläisten oikeuksien toteutumista lainsäädännöllisin toimin, mukaan lukien kriminalisoimalla ”pakkotyö” ja ”vaaralliset ja säännötömät työolot”, säätämällä ihmiskaupan vastaisia lakeja, säätämällä siirtotyöläisten oikeudesta palkkaan, työn määrästä, sosiaaliturvasta, työ- ja elinoloista, työpaikkojen turvallisuusjärjestelyistä ja mahdollisuudesta vaihtaa työpaikkaa sekä lisäämällä keinoja työpaikkojen tarkastuksiin. Lisäksi perheenyhdistämistä tulee helpottaa.

Yleiskokous rohkaisee raportissa *Ensuring human rights-compliant asylum procedures* (dok. 15997) jäsenmaita luomaan nopeutettuja turvapaikanhakuprosesseja vain, jos ne noudattavat ihmisoikeusvelvoitteita. Päätöslauselmassa 2555 (2024) todetaan, että turvapaikanhakijoiden oikeusapu on turvattava. Kansallisten parlamenttien tulee päivittää lainsäädäntö EN:n ja EIT:n päätösten mukaisiksi. Yleiskokous kehottaa EU:ta varmistamaan rahoitusta perusoikeuksien toimeenpanoon raja-asioissa. EN:n jäsenmaiden tulisi varmistaa, että niiden lainsäädännöt turvaavat ihmisoikeudet johdonmukaisesti. Yleiskokous toteaa, että EU:n liittyminen Euroopan ihmisoikeussopimukseen vahvistaa ihmisoikeuksien toteutumista Euroopassa.

Yleiskokous käsitteli siirtolaisten salakuljetusta lokakuun istunnossaan. Raportti *A shared European approach to address migrant smuggling* (dok. 15963) perustuu jäsenvaltioiden nykyisten siirtolaisten

salakuljetukseen liittyvien käytäntöjen huolelliseen analyysiin. Kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaista YK:n yleissopimusta täydentävää siirtolaisten maa-, meri- ja lentoteitse tapahtuvan salakuljetuksen vastaista pöytäkirjaa on tulkittu epäjohdonmukaisesti. Laiton rajanylitys on usein yhdistetty siirtolaisten salakuljetukseen, mikä joskus on johtanut humanitaarisen avun – ja jopa siirtolaisten itsensä – kriminalisointiin sen sijaan, että se olisi vahvistanut oikeudellista yhteistyötä rikollisuuden torjumiseksi. Päätöslauselmassa 2568 (2024) peräänkuulutetaan selkeää määritelmää salakuljetukselle ja työkaluja sen estämiseksi. Ministerikomiteaa kehoitetaan suosituksessa 2283 (2024) ryhtymään toimiin näiden aikaansaamiseksi.

Raportissa *Missing migrants, refugees and asylum seekers – a call to clarify their fate* (dok. 16073) käsitellään kadonneita siirtolaisia ja turvapaikanhakijoita. Päätöslauselmassa 2569 (2024) peräänkuulutetaan yhdenmukaisempaa lainsäädäntöä ja menettelyjä jäsenmaissa kadonneiden henkilöiden suojelun, etsinnän, tutkinnan ja tunnistamisen alalla. Tarve selvittää kadonneiden siirtolaisten, pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden kohtaloa riippumatta siitä, onko henkilö kuollut vai elossa, ei ole oikeudellinen tyhjiö. Suosituksessa 2284 (2024) ministerikomiteaa kehoitetaan päivittämään suosituksiaan sekä hyväksymään tiedonvaihtoa koskevia ohjesääntöjä. Myös syyttäjien välistä yhteistyötä on lisättävä.

5.3. Media ja sananvapaus

Euroopan ihmisoikeussopimuksen takaama sananvapaus sisältää velvollisuuden olla rikkomatta sananvapaudella muita ihmisoikeuksia. Toimittajien toimintakenttää on vaikeutettu useissa jäsenmaissa. Sisäiseen turvallisuuteen vetoaminen tai toisinajattelijoihin kohdistuvat häirintäkanteet ovat yhä useammin keinovalikoimassa, kun halutaan hiljentää toimittajia tai ilmiantajia. Tämä on huolestuttava kehitysuunta, johon yleiskokous päätöksillään on halunnut vaikuttaa.

Sananvapauden vaaliminen on olennainen osa jäsenmaiden ihmisoikeusvelvoitteita, todetaan raportissa *Guaranteeing media freedom and the safety of journalists: an obligation of member states*. Päätöslauselmassa 2532 (2024) kehoitetaan jäsenmaita takaamaan toimittajien turvallisuus (dok. 15891). Jäsenmaiden tulee noudattaa Euroopan ihmisoikeussopimuksen 10 artiklaa (sananvapaus) ja panna täytäntöön Euroopan ihmisoikeustuomioistuimelta saamansa ratkaisut. Lisäksi jäsenmaissa tulisi kehittää kansallisia strategioita ja toimintasuunnitelmia toimittajien ja mediatoimijoiden turvallisuuden takaamiseksi sekä turvata poliittisilla, oikeudellisilla ja taloudellisilla keinoilla itsenäisen median vapaa toiminta.

WikiLeaksin perustaja Julian Assange osallistui henkilökohtaisesti lokakuun täysistuntoon, jossa käsiteltiin raporttia *The detention of Julian Assange and its chilling effects on human rights* (dok. 16040). Julian Assangen kohtelua on raportin mukaan pidettävä suhteettomana. Huolena on, että ankara kohtelu johtaa niin kutsuttuun tukahduttavaan vaikutukseen ja luo itsesensuurin ilmapiirin muun muassa toimittajille ja julkaisijoille. Assangen kohtelua on usein perusteltu sillä, että julkaisut olisivat asettaneet muita henkilöitä vaaraan. Tästä ei kuitenkaan ole näyttöä. Päätöslauselmassa 2571 (2024) toivotaan muutoksia Yhdysvaltain vakoilulakiin (Espionage Act) sekä parempaa turvaa ilmiantajille. Assangen kohtelu täyttää poliittisen vangin tunnusmerkit.

Raportin *Countering strategic lawsuits against public participation (SLAPPs): an imperative for a democratic society* (dok. 15869) mukaan strategisia häirintäkanteita (Strategic Lawsuit Against Public Participation, SLAPP) käyttävät sellaiset tahot, jotka haluavat hiljentää vastapuolen tekaistulla oikeudenkäynnillä. Tällaisten häirintäkanteiden kohteeksi joutuvat yleensä toimittajat ja ihmisoikeuspuolustajat. Ilmiö vaikuttaa erityisesti median ja toimittajien ilmaisunvapauteen. Päätöslauselmassaan 2531 (2024) yleiskokous toteaa, että kansallisten auktoriteettien tulee mahdollistaa perusteettomasti nostettujen häirintäkanteiden aikainen hylkääminen, tehokas käsittely ja todistustaakan siirtyminen kantajalle siitä, että kanne ei ole häirintäkanne. Lisäksi häirintäkanteen vastaajalle on mahdollistettava tukea ja korvausta.

Syyttäjiä ja tuomareita tulee kouluttaa häirintäkanteista, jotta niitä voidaan paremmin tunnistaa ja estää. Mahdollisimman tehokas häirintäkanteiden estäminen vaatii Euroopan laajuista yhteistyötä. Euroopan unionissa on säädetty tästä kertomusvuoden keväällä direktiivi. Suosituksessa 2267 (2024) ministerikomitealta toivotaan asiassa vahvaa suositusta.

Propaganda and freedom of information in Europe -raportin (dok. 16034) taustalla on Venäjän propaganda, joka aiheuttaa huolta sekä maan naapurivaltioissa että Länsi-Euroopassa. Vaikka kansainvälinen oikeus asettaa rajoituksia laittomalle propagandalle, on olemassa vahingollista propagandaa, jota se ei suoraan kiellä. Päätöslauselmassa 2567 (2024) muistutetaan, että propagandan torjunta edellyttää kansainvälisiä ratkaisuja sekä useiden eri tahojen, kuten hallitustenvälisten järjestöjen, yritysten ja kansalaisyhteiskunnan, yhteistyötä. Esimerkiksi internetin alustoilla on tärkeä rooli propagandan torjumisessa. Vahingollista propagandaa tulee torjua siten, että samalla turvataan tiedonvälityksen vapaus.

Metaversumilla tarkoitetaan virtuaalimaailmassa tapahtuvaa kanssakäymistä ja tiedonvaihtoa. Raportissa *Risks and opportunities of the Metaverse* (dok. 16031) yleiskokous ottaa kantaa metaversumin sääntelyyn. Metaversumi voi osaltaan edesauttaa demokratian toimivuutta ja lisätä ihmisten osallisuutta. Se voi tarjota muutoksia esimerkiksi koulutuksen, kulttuurin, terveydenhuollon ja ilmastotavoitteiden saralla. Päätöslauselmassa 2578 (2024) todetaan, että Metaversumiin liittyy kuitenkin myös riskejä, joita ovat esimerkiksi käyttäjien radikalisoituminen, alustoilla tapahtuva häirintä ja vihapuhe sekä yksityisyyteen liittyvät loukkaukset. Metaversumin kehittämistä tulee säännellä, jotta se tapahtuu eettisesti ja ihmisoikeuksia suojellen. Yleiskokous kehottaa jäsenvaltioita vahvistamaan vuoropuhelua ja yhteistyötä yritysten ja teollisuuden sidosryhmien sekä kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden kanssa.

5.4. Haavoittuvassa asemassa olevien suojeleminen: naiset, lapset ja seksuaalivähemmistöt

Haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden suojeleminen on tärkeässä osassa yleiskokouksen raportoinnissa. Kertomusvuonna yleiskokous on käsitellyt naispuolisten ihmisoikeuspuolustajien tilannetta ja esittänyt huolensa lapsiin kohdistuvasta väkivallasta laitoksissa ja internetissä. Myös seksuaalivähemmistöjen kohtelua on käsitelty.

Raportissa *Protecting women human rights defenders in Europe* (dok. 15993) korostetaan, että naispuoliset ihmisoikeuspuolustajat saavat miehiä harvemmin tunnustusta tärkeästä työstään. Päätöslauselmassa 2554 (2024) todetaan, että jäsenmaiden tulee tukea naispuolisten ihmisoikeuspuolustajien työtä muun muassa ratifioimalla ja panemalla täytäntöön Istanbulin sopimus, varmistamalla lainsäädännön toimivuus, lisäämällä tietoutta ja kouluttamalla viranomaisia naispuolisiin ihmisoikeuspuolustajiin kohdistuvista uhista. Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoelinten työtä tulee tukea, sillä ne ovat usein naispuolisten ihmisoikeuspuolustajien liittolaisia.

Tammikuun istunnossa käsiteltiin myös lasten hyväksikäyttöä instituutioissa. Raportissa *Child abuse in institutions in Europe* (dok. 15889) yleiskokous toteaa, että julkisissa, yksityisissä ja uskonnollisissa instituutioissa tapahtuva lapsiin kohdistuva väkivalta ja hyväksikäyttö sekä tekijöiden rankaisemattomuus on sietämätöntä. Päätöslauselman 2533 (2024) mukaan jäsenmaiden tulee selvittää väkivalta- ja hyväksikäyttötapaukset, asettaa tekijät syytteeseen ja antaa sopivia rangaistuksia. Uhreille tulee varmistaa riittävä korvaus. Lisäksi yleiskokous haluaa, että väkivaltaa ja lasten hyväksikäyttöä torjutaan lisäämällä tietoa ongelmasta ja tarkastelemalla instituutioiden käytäntöjä.

Huhtikuun istunnossa käsiteltiin raporttia *The protection of children against online violence* (dok. 15954). Päätöslauselmassa 2547 (2024) yleiskokous kehottaa jäsenmaita luomaan kattavan oikeudellisen kehyksen lasten suojelemiseksi digitaalisessa ympäristössä, jolla vähennetään lasten altistumista haitalliselle sisällölle puuttumatta lasten mahdollisuuksiin hyötyä internetistä. Jäsenmaiden tulisi kuunnella

verkkoväkivallan uhreiksi joutuneita lapsia kehittäessään käytänteitä lasten suojeluun. Yleiskokous huomio kansainvälisen ja rajat ylittävän yhteistyön tärkeyden lasten suojelemisessa verkkoväkivallalta. Suosituksessaan 2274 (2024) yleiskokous suosittaa ministerikomitealle, että se sisällyttäisi lapsen edun teko-älysovimukseen lasten oikeuksien varmistamiseksi sekä vahvistaisi yhteistyötä sekä EU-toimijoiden, Interpolin että digitaalisen teollisuuden sidosryhmien kanssa vahvistaakseen lasten oikeuksien suojelua.

Seksuaalivähemmistöjen tilanteesta keskusteltiin huhtikuun istunnossa. Raportissa *Freedom of expression and assembly of LGBTI people in Europe* (dok. 15953) todetaan, että HLBTI-ihmistien sanan- ja kokoon-tumisvapaudet eivät vielä kukaan toteudu täysimääräisesti Euroopassa. Myös poliittinen vihapuhe on yleistä. Päätöslauselmassa 2543 (2024) muistutetaan, että jäsenmaiden on varmistettava EIT:n HLBTI-ihmistien oikeuksiin liittyvien ratkaisujen toimeenpano, vahvistettava syrjinnänvastaisia lakeja, vastustettava HLBTI-vastaista propagandaa sekä tuettava HLBTI-ihmistien oikeutta näkyä julkisissa tiloissa ja järjestää HLBTI-tilaisuuksia. HLBTI-ihmisiin kohdistuvat rikokset on tutkittava, niiden tekijät on asetettava syytteeseen ja tekijöitä on tarvittaessa rangaistava ja häirintäkanteita estettävä. Väkivallan, ennakkoluulojen ja syrjinnän estämiseksi pitää kieltää eheytyshoidot, vahvistaa tasa-arvo- ja seksuaalikoulutusta, kouluttaa lainvalvontaviranomaisia, taata sukupuoli-identiteettien oikeudellinen tunnustus ja sallia samaa sukupuolta olevien avioliitot. Lisäksi HLBTI-turvapaikanhakijoiden erityistarpeet tulisi huomioida.

Raporttiin *Preventing and combating violence and discrimination against lesbian, bisexual and queer women in Europe* (dok. 16043) perustuvassa päätöslauselmassa 2576 (2024) yleiskokous kehottaa jäsenmaita laatimaan ja rahoittamaan kansallisia strategioita HLBTI-henkilöiden oikeuksien suojelemiseksi sekä tunnistamaan seksuaalivähemmistöihin kuuluvien naisten erityiskohtelun tarve. Oikeuksien toteutuminen edellyttää vankkaa lainsäädäntöä sekä EIT-tuomioiden implementointia. On myös torjuttava naisiin kohdistuvaa väkivaltaa ja HLBTI-henkilöihin liittyviä ennakkoluuloja. Yleiskokous toteaa, että terveydenhuollon saataavuus on taattava.

5.5. Ympäristö ihmisoikeutena

Ilmastonmuutos on suurin ihmiskunnan olemassaolon uhka ja ilmastokriisi on pitkälti seurausta riittämättömistä ilmastotoimista. Kertomusvuonna puhuttiin EIT:n huhtikuussa 2024 antamasta tuomiosta Klimasenorinnan v. Switzerland, jossa EIT tulkitsi Euroopan ihmisoikeussopimuksen takaaman oikeuden yksityis- ja perhe-elämään tarkoittavan, että valtioiden on suojeltava kansalaisiaan ilmastonmuutoksen vakavilta seurauksilta. Päätös avaa oven uusille vastaaville ilmastonmuutosvalituksille, vaikka se joidenkin mielestä myös saattaa saada uhata EIT:n poliittista legitimitettiä. Kertomusvuonna yleiskokous on pyrkinyt edistämään oikeutta puhtaaseen ja terveelliseen ympäristöön.

Raportissaan *Mainstreaming the human right to a safe, clean, healthy and sustainable environment with the Reykjavik process* (dok. 15955) yleiskokous toteaa, että oikeutta turvalliseen, puhtaaseen, terveelliseen ja kestävään ympäristöön tulee edistää Euroopan neuvoston ympäristöstrategiassa. Päätöslauselmassa 2545 (2024) todetaan, että strategiaan tarvitaan tavoite sellaisen EN:n alaisen oikeudellisen sopimuksen kirjoittamiseksi, joka tunnustaisi oikeuden terveelliseen ympäristöön itsenäisenä ihmisoikeutena. Ministerikomitean tulisi suosituksen 2272 (29024) mukaan hyödyntää olemassa olevien mekanismien käyttämistä oikeuden edistämiseksi ja uuden sopimuksen laatimiseksi.

Merten ekosysteemit ovat elintärkeitä biodiversiteetin, ihmisten toimeentulon ja ilmastonmuutoksen torjumisen kannalta. Raportti *Towards Council of Europe strategies for healthy seas and oceans to counter the climate crisis* (dok. 15956) käsittelee EN-strategiaa merten suojelemiseksi. Päätöslauselmassa 2546 (2024) jäsenmaita kehoitetaan tukemaan olemassa olevien merten suojelua koskevien kansainvälisten sopimusten täytäntöönpanoa, vahvistamaan ihmisoikeuksien ja ympäristön välistä yhteyttä ja sisällyttämään merten suojelu kansallisiin ilmastonmuutoksen torjunta- ja sopeutumistoimiin. Termi

”ympäristötuho” (*ecocide*) tulisi kodifioida/sisällyttää lainsäädäntöön. Yleiskokous ehdottaa, että Ukrainassa koordinoisi Mustanmeren suojelutoimia sodan aiheuttamia tuhoja vastaan liittolaisvaltioiden kanssa. Mertensuojelun hallinnan parantamiseksi jäsenmaat voisivat luoda merensuojelualueiden verkostoja Euroopassa. EU:n jäsenmaita kehoitetaan suojelemaan ja ennallistamaan 30 prosenttia EU:n merialueista vuoteen 2030 mennessä. Ministerikomitealle yleiskokous suosittaa suosituksessa 2273 (2024) mertensuojelun sisällyttämistä ympäristöstrategiaan ja ihmisoikeusnäkökulman mukana pitämistä siinä.

6. Jäsenvelvoitteiden seuranta

Euroopan neuvoston jäsenmaiden jäsenyysvelvoitteiden noudattamista valvotaan parlamentaarisen yleiskokouksen monitorointikomiteassa. Tällä hetkellä Albania, Armenia, Azerbaidžan, Bosnia ja Hertsegovina, Georgia, Unkari, Moldova, Puola, Serbia, Turkki ja Ukraina ovat monitoroinnin kohteena. Lisäksi Bulgaria, Montenegro ja Pohjois-Makedonia ovat jälkimonitoroinnin kohdemaita. Näistä maista laadituissa raporteissa pyritään antamaan suosituksia niistä uudistustarpeista, joilla maan demokraattiset toiminnot saataisiin yhteensopiviksi Euroopan neuvoston standardien kanssa. Moni maa on hyötynyt tästä prosessista, mutta yhä useammin monitorointiraportti koetaan rangaistuksena, eikä sen sisältämiä suosituksia aina panna täytäntöön. Jo monitoroinnin kohteena olemisen pituus osoittaa, että myös jäsenmaissa pitäisi sitoutua monitorointiprosessiin paljon vahvemmin.

Monitorointikomitean vuosiraportissa *The progress of the Assembly's monitoring procedure (January-December 2023)* (dok. 15893) todetaan, että monitoroinnin 11 kohdemaassa ja kolmessa jälkimonitoroinnin kohdemaassa on tapahtunut jonkin verran edistystä, mutta myös taantumista. Pandemian jälkeinen käsitteilyruuhka ja raportoijien vaihtuvuuteen liittyvät haasteet vaikuttavat kielteisesti komitean toimintaan. Päätöslauselmassa 2534 (2024) todetaan, että monitorointiraportit pystyvät tunnistamaan huolestuttavaa kehitystä kohdemaissa, mutta komitealla ei ole riittävän järeitä työkaluja kehityksen pysäyttämiseksi. Näitä työkaluja on kehitävä tulevina vuosina.

6.1. Albania

Albania on ollut monitoroinnin kohteena vuodesta 1995 lähtien, jolloin se liittyi järjestöön. Raportissa *The honouring of obligations and commitments by Albania* (dok. 15939) arvioidaan maan edistymistä demokraattisten instituutioiden, oikeusvaltioperiaatteen ja ihmisoikeuksien toteutumisen osalta. Vaikka haasteita edelleen riittää, on Albania kyennyt tekemään useita jäsenyysvelvoitteiden noudattamista tukevia uudistuksia. Päätöslauselmassa 2544 (2024) todetaan, että Albania on esimerkiksi vahvistanut oikeuslaitoksen riippumattomuutta ja tehostanut oikeuden toteutumista. Lisäksi maa on panostanut korruption vastaisiin toimiin ja torjunut järjestäytyneitä rikollisuutta. Maan EU-jäsenyysmahdollisuudet ovat omalta osaltaan edistäneet näitä uudistuksia. Yleiskokous päättää lopettaa Albanian monitoroinnin ja siirtää sen jälkimonitoroinnin kohteeksi. Päätöksessä kuitenkin muistutetaan, että jos Albania ei edistä yleiskokouksen ilmaisemien puutteiden korjaamista, maa voidaan siirtää takaisin monitoroinnin kohteeksi.

6.2. Armenia

Vuonna 2001 Euroopan neuvostoon liittyneen Armenian jäsenyysvelvoitteiden noudattamista on seurattu monitorointikomiteassa alusta lähtien. EN-valtuuskunnan puheenjohtaja Kimmo Kiljusen ja Borian Åbergin (Ruotsi, EPP) raportissa *The honouring of obligations and commitments by Armenia* (dok. 15994) todetaan, että vaikeasta geopoliittisesta tilanteesta huolimatta Armenia on kyennyt jatkamaan uudistuslinjallaan. Viime vuonna Azerbaidžania vastaan käyty sota ja sen aiheuttama pakolaisaalto ei ole horjuttanut armenialaista yhteiskuntaa. Päätöslauselmassa 2560 (2024) Armenia saa kiitosta siitä, että se on onnistunut järjestämään useita vaaleja ilman suurempia häiriöitä. Yleiskokous pitää kuitenkin huolestuttavana sitä, että Armenia ei ole pannut täytäntöön kaikkia EN:n suosituksia. Tehdyt lakiuudistukset eivät ole parantaneet opposition ja hallituksen välejä. Yhteiskuntaa jakavaan polarisaatioon on puututtava vahvistamalla vuoropuhelua ja välttämällä turhia provokaatioita. Vaikka oikeusjärjestelmän kehittämisen suunta on oikea, on oikeuslaitoksen riippumattomuutta edelleen vahvistettava. Armenian toimet korruption torjumiseksi saavat kiitosta. Yleiskokous päättää jatkaa Armenian monitorointia ja siinä painotetaan jatkossa etenkin lainsäädäntöuudistusten toimeenpanon seuranta.

6.3. Azerbaidžan

Liittyessään Euroopan neuvostoon vuonna 2001 Azerbaidžan sitoutui noudattamaan jäsenyyteen liittyviä velvoitteitaan. Azerbaidžanin toiminnassa on kuitenkin edelleen useita merkittäviä puutteita, jotka koskevat vapaiden vaalien järjestämistä ja vallanjakoa sekä oikeusjärjestelmän toimintaa ja riippumattomuutta. Tästä kertovat myös useat Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen langettamat tuomiot. Vaikka yleiskokous on hyväksynyt useita Azerbaidžania koskevia päätöslauselmia vuosien varrella, se ei ole käsitellyt Azerbaidžania koskevaa monitorointiraporttia vuoden 2017 jälkeen. Pandemia, vaalit ja Armenian kanssa käyty Vuoristo-Karabahin sota ovat viivästyttäneet raporttia. Tarkoitus oli tuoda monitorointikomiteassa hyväksytty raportti yleiskokouksen käsittelyyn tammikuussa 2024, mutta ilmoitus helmikuussa 2024 pidettävistä presidentinvaaleista viivästytti raportin käsittelyä edelleen.

Yleiskokouksen monitorointiprosessiin kuuluvat niin sanotut fact-finding-vierailut sekä yleiskokouksen kutsuminen tarkkailemaan kohdemaiden vaaleja. Azerbaidžan on toistuvasti estänyt yleiskokouksen raportojien maahanpääsyn tai rajoittanut heidän toimintaansa maassa. Azerbaidžan ei myöskään kutsunut yleiskokousta tarkkailemaan maan presidentinvaaleja, vaikka esimerkiksi ODIHR ja Etyjin parlamentaarinen yleiskokous saivat kutsun. Yllä mainituista syistä Frank Schwabe (Saksa, SOC) esitti tammikuun istunnossa Azerbaidžanin valtakirjojen hylkäämistä. Valtakirjat voidaan hylätä joko sääntöperustein, jolloin asia käsitellään sääntökomiteassa, tai asiaperustein, jolloin asia käsitellään monitorointikomiteassa. Asiaperustein asiaa tutkivassa raportissa *Challenge, on substantive grounds, of the still unratified credentials of the parliamentary delegation of Azerbaijan* (dok. 15899) todetaan, että valtakirjat voidaan hylätä asiaperustein. Raportissa viitataan muun muassa poliittisen vainon lisääntymiseen, poliittisten vankien määrän kasvuun sekä tapaan, jolla Azerbaidžan käytännössä pakotti 100 000 armenialaista pakolaisuuteen Vuoristo-Karabahin sodan jälkeen. Valtakirjojen hylkääminen asiaperustein tarkoittaa, että kyseinen maa ei voi lähettää valtuuskuntaa yleiskokoukseen kyseisen vuoden aikana. Mikäli maassa pidetään vaalit, voi uuden valtuuskunnan valtakirjat esittää sääntöjen mukaisesti. Yleiskokous päätti äänin 76–10–0 hyväksyä päätöslauselman 2527 (2024) ja siten hylätä Azerbaidžanin valtakirjat. Heti päätöksen jälkeen Azerbaidžanin valtuuskunnan puheenjohtaja uhosi maan jättävän koko järjestön. Vielä näin ei ole tapahtunut, eli Azerbaidžan osallistuu edelleen hallituspuolen toimintaan. Valtuuskunnalla on mahdollisuus esittää valtakirjansa uudelleen vuoden 2025 tammikuun istunnossa.

Elokuussa 2024 Azerbaidžan nimitti kaikki valtakirjojen hylkäämisen puolesta äänestäneet yleiskokouksen jäsenet persona non grata -henkilöiksi, eli käytännössä heille asetettiin maahantulokielto. Kielto koskee kolmea Suomen EN-valtuuskunnan varajäsentä: Tuula Haataista, Petri Honkosta ja Anna-Kristiina Mikkosta. Valtuuskunnan lokakuussa valittu puheenjohtaja Miapetra Kumpula-Natri allekirjoitti Pohjoismaiden ja Baltian maiden, eli NB8-maiden EN-valtuuskuntien puheenjohtajien laatiman yhteisen kirjeen, jossa asiasta tiedotettiin omien valtioiden ulkoministereille sekä Bakun ilmastokonferenssiin osallistuvalla kansallisella valtuuskunnalla.

Kertomusvuoden aikana kuultiin myös yksittäistä kritiikkiä yleiskokouksen hylkäyspäätöstä kohtaan, sillä se heikentää mahdollisuuksia vuoropuheluun Azerbaidžanin parlamentaarikkojen kanssa. Huoli maan ihmisoikeustilanteesta on suuri. Lokakuun istunnossa käytiin ajankohtaiskeskustelu otsikolla *Deteriorating situation of human rights, rule of law and democracy in Azerbaijan*. Avauspuheenvuoron pitänyt Lise Christoffersen (Norja, SOC) totesi, että Azerbaidžanin haluttomuus yhteistyöhön yleiskokouksen kanssa korostui päätöksessä olla kutsumatta yleiskokouksen tarkkailijoita 1.9.2024 pidettyihin ennenaikaisiin parlamenttivaaleihin. Muiden raportit vaaleista ovat huolestuttavia, sillä rajoittunut oikeudellinen ja poliittinen toimintaympäristö ei mahdollistanut aidosti vapaita ja kilpailuhenkisiä vaaleja. Samanlaisesti ihmisoikeuspuolustajien ja hallinnon kanssa erimieltä olevien tila on kaventunut entisestään maassa. Kymmeniä toimittajia on vangittu. Vankilasta jo vapautettu EN:n ihmisoikeuspalkinnon saaja Anar Mammadli on vangittu uudelleen. Azerbaidžanin viranomaiset eivät ole tehneet yhteistyötä EN:n kidutuksenvastaisen komitean (CPT) kanssa, mistä syystä CPT antoi harvinaisen julkisen lausunnon

3.7.2024 ja päätti julkaista vuoden 2022 maaraaporttinsa. Normaalisti maaraaportteja julkaistaan vain tutkittavan maan pyynnöstä.

6.4. Bosnia ja Hertsegovina

Sisäpoliittiset erimielisyydet ovat hidastaneet Bosnia ja Hertsegovinan vuonna 2002 saadun jäsenyyden jäsenyysselvoitteiden täyttämistä. Myös vuonna 2016 tehty Euroopan unionin jäsenyyshakemus on ollut pysähdyksissä samoista syistä. Raportissa *The honouring of obligations and commitments by Bosnia and Herzegovina* (doc. 16039) käydään läpi viime vuosien tilannetta. Lokakuussa 2022 järjestettyjen vaalien jälkeiset hallitusneuvottelut olivat pysähdyksissä, kunnes EU ilmoitti avaavansa jäsenyytseuvottelut Bosnia ja Hertsegovinan kanssa, jos maa onnistuisi edistymään merkittävästi kahdeksassa neljästätoista auki olevasta neuvottelukappaleesta. Tämä aiheutti maalle niin vahvan houkuttimen, että asiat alkoivat edetä ennätysvauhdilla ja EU:n komissio aloitti liittymisneuvottelut 22.3.2022. Päätöslauselmassa 2574 (2024) kuitenkin todetaan, että edistyksistä huolimatta töitä riittää edelleen. Bosnia ja Hertsegovinan on muutettava vaalilainsäädäntöään EIT:n vuonna 2009 antaman Sejdić ja Finci -tuomion mukaisesti. Lisäksi maan viranomaisia pitää uudistaa, oikeuslaitoksen riippumattomuus varmistaa ja korruption torjuntaan panostaa. Myös tiedotusvälineiden avoimuudessa on edelleen haasteita. Bosnia ja Hertsegovinan pitää edelleen vahvistaa yhdenvertaisuutta ja sopia yhteisestä opetussuunnitelmasta sekä puuttua vihapuheeseen. Bosnia ja Hertsegovinan monitorointiprosessi jatkuu.

6.5. Georgia

Georgian huonontunut poliittinen tilanne aiheutti huolta yleiskokouksessa kertomusvuonna. Kiistelty lakiehdotus ulkomaalaisista agenteista johti laajoihin protesteihin. Useat kansainväliset järjestöt ja valtioiden edustajat ilmaisivat huolensa lakiehdotuksesta ja sen vaikutuksista ihmisoikeuksien toteutumiseen. Aiheesta järjestettiin ajankohtaiskeskustelu 24.5.2024 Liettuun Vilnassa pidetyssä pysyvän komitean kokouksessa. Keskustelussa alustanut Georgian puhemies Šalva Papuašvili puolusti lakia toteamalla, että lain tavoitteena on puuttua sellaiseen toimintaan, jolla pyritään epävakauttamaan maata. Hän ei pitänyt lakia ihmisoikeussitoumusten vastaisena. Tilaisuudessa puhunut Venetsian toimikunnan asiantuntija oli eri mieltä. Hän viittasi Venetsian toimikunnan kiireelliseen lausuntoon, jonka mukaan laki hyväksyttiin ilman riittäviä konsultaatioita. Prosessi ei ollut avoin. Venetsian toimikunta näkee useita ongelmakohtia lakiehdotuksessa ja toteaa, ettei se ole Georgian ihmisoikeussitoumusten tai kansainvälisten standardien mukainen. Nykyisellään lakiehdotus vaikuttaa kielteisesti yhdistymisoikeuteen ja sananvapauteen, oikeuteen yksityisyyteen, oikeuteen osallistua julkiseen keskusteluun sekä syrjinnän kieltoon. Parlamentaarit esittivät huolensa maan kehityksestä ja pitivät lakiehdotusta esteenä Georgian eurooppalaiselle integraatiolle. Pysyvän komitean jäsenet kehottivat hallitsevaa Georgian unelma -puoluetta harkitsemaan muita keinoja puuttua näihin huoliin ja toimimaan avoimesti ja kaikkia osapuolia kuunnellen.

Pysyvä komitea ehdotti kokouksessaan, että Georgian tilanteesta laadittaisiin raportti. Se käsiteltiin kesäkuun istunnossa kiireellisessä keskustelussa. Raportissa *Challenges to democracy in Georgia* (dok. 16018) nostetaan esiin yleiskokouksen syvä huoli Georgian kehityksestä ja sitoutumisesta kansainväliseen sääntöpohjaiseen järjestelmään ja Euro-Atlanttiseen integraatioon. Laki ulkomaalaisista agenteista ja tapa, millä se hyväksyttiin Georgian parlamentissa, eivät sovi yhteen eurooppalaisten demokratia- ja ihmisoikeusstandardien kanssa. Tästä syystä yleiskokous esittää päätöslauselmassaan 2561 (2024) lain kumoamista. Lisäksi tuomitaan viranomaisten voimankäyttö mielenosoittajia vastaan sekä toimet kansalaisyhteiskuntaa ja toimittajia kohtaan. Toimet eivät sovi demokraattiseen yhteiskuntaan. Jo vuoden 2022 monitorointiraportissa kiinnitettiin huomiota siihen, että viranomaiset käyttävät mielivaltaisia pidätyksiä vastustajien hiljentämiseksi. Georgian kehitys on nähtävä kokonaisuutena ja yleiskokous kiinnittääkin huomionsa tuleviin parlamenttivaaleihin. Äskeiset muutokset vaalilainsäädäntöön antavat hallitsevalle puolueelle paljon vapauksia.

Georgiassa järjestettiin parlamenttivaalit 26.10.2024. Yleiskokous lähetti Georgiaan etuvaltuuskunnan (*Pre-electoral Mission*) syyskuussa ja tarkkaili vaaleja yhdessä Etyjin parlamentaarisen yleiskokouksen ja Euroopan parlamentin kanssa. Vaalien tarkkailuun osallistui EN-valtuuskunnasta varajäsen Anna-Kristiina Mikkonen. Kilpailuhenkisiksi todetut vaalit järjestettiin tilanteessa, jossa hallitsevalla puolueella oli vahva etulyöntiasema, uudet lakimuutokset olivat aiheuttaneet jännitteitä yhteiskunnassa ja jossa äänestäjiä painostettiin. Vaalitoimitus sujui teknisesti hyvin, mutta vaalipäivänä raportoitiin useista ongelmista äänestyspaikoilla, kuten äänestäjien pelottelusta. Virallisten tulosten mukaan hallitseva Georgian unelma -puolue sai 53,93 prosenttia äänistä. Äänestysprosentti oli 58,94. Oppositio ilmoitti heti vaalituloksen tultua julki vastustavansa vaalitulosta ja boikotoivansa parlamenttia. Presidentti Salome Zurbishvili julisti vaalit lainvastaisiksi. Sitten hallitseva puolue valitsi Mikheil Kavelashviliin Georgian uudeksi presidentiksi. Yleiskokous muistuttaa Georgiaa EN:n jäsenyysvelvoitteista sekä Reykjavikin demokraatiaperiaatteista, joissa sitoudutaan demokratian vahvistamiseen hyvällä hallinnolla ja varmistamalla, että vaalit ovat vapaat ja oikeudenmukaiset.

6.6. Moldova

Euroopan köyhimmäksi maaksi kutsuttu Moldova liittyi Euroopan neuvostoon vuonna 1995. Monitorointi on jatkunut siitä lähtien. Moldovan edellinen monitorointiraportti hyväksyttiin vuonna 2023, mutta kertomusvuonna Moldovassa järjestettiin presidentinvaalit. Yleiskokoukselle huhtikuun istunnossa puhunut Moldovan ulkoministeri ja varapääministeri Mihail Popșoi kertoi Venäjän jatkuvista yrityksistä horjuttaa Moldovan yhteiskuntaa lukuisilla hybridivaikuttamis- ja disinformaatiokampanjoilla, mikä voi vaikuttaa lokakuussa pidettyihin vaaleihin. Hän kiitti Euroopan neuvostoa tuesta maan myönteiselle demokraatiakehitykselle ja osoitti vahvan tukensa Ukrainalle. Hän esitti myös vakavan huolensa Transnistrian huonontuneesta ihmisoikeustilanteesta ja toivoi, että Venäjä saataisiin vastuuseen teoistaan. Ulkoministeri vahvisti Moldovan tuen Transnistrian rauhanprosessille ja harmitteli, että 5+2-neuvottelut ovat tällä hetkellä pysähdyksissä.

Moldovassa järjestettiin presidentinvaalit 20.10.2024. Samalla äänestettiin myös siitä, sisällytetäänkö Moldovan perustuslakiin kansan toive EU-jäsenyydestä. Maan länsimielinen presidentti Maia Sandu voitti vaalit, kun hän sai 55,33 prosenttia äänistä 3.11.2024 järjestetyllä vaalien toisella kierroksella. Vastaehdokkaana oli venäjämielinen Alexandr Stoianoglo, joka sai 44,67 prosenttia äänistä. Äänestysprosentti oli 54, mitä pidettiin melko korkeana. Venäjää syytettiin laajasta hybridivaikuttamisesta vaalien yhteydessä. Vaikeasta toimintaympäristöstä huolimatta vaalit olivat hyvin järjestetyt ja sanan-, yhdistymis- ja koontumisvapautta kunnioitettiin yleisesti. Vuonna 2022 säädetty vaalilaki loi puitteet demokraattisten presidentinvaalien järjestämiseksi. Kansanäänestyksen oikeudellisessa kehyksessä sen sijaan nähtiin puutteita; esimerkiksi julkisten viranomaisten puolueettomuudesta ei ole säännöstöä. Ehdokkaat saivat kampanjoida vapaasti, mutta istuvalla presidentillä oli etulyöntiasema. Äänestyspaikoilla havaittiin yksittäisiä puutteita, mutta yleinen kuva vaaleista oli myönteinen. EN-valtuuskunnan varajäsen Petri Honkonen osallistui vaalien tarkkailuun.

7. Suhteet ulkovaltoihin

Euroopan neuvoston lähialueiden tilanteella on vaikutusta myös EN:n jäsenmaihin. Siksi parlamentaarinen yleiskokous keskustelee usein lähialueiden kuuhunnoista ja niiden vaikutuksista ihmisiin ja yhteiskuntiin. Kertomusvuoden suuri kysymys oli Kosovon jäsenyyshakemus Euroopan neuvostossa. Israelin ja Palestiinan välinen sota sekä Iranin sotatoimet Israelia kohtaan ovat aiheuttaneet suurta huolta Lähi-idän tilanteen eskaloitumisesta. Myös Iranin vakava ihmisoikeustilanne on antanut aihetta raporttiin.

Vuonna 2009 perustettu demokratiakumppanuusohjelma mahdollistaa ihmisoikeuksien, demokratian ja oikeusvaltioperiaatteen seurannan myös EN:n ulkopuolisissa maissa. Demokratiakumppanuusstatus on myönnetty Jordaniaalle, Kirgisialle, Marokolle ja Palestiinan kansalliskokoukselle. Näistä maista etenkin Marokko osallistuu aktiivisesti yleiskokouksen toimintaan sekä täysistunnoissa että komiteoissa.

7.1. Kosovo

Kosovo haki Euroopan neuvoston jäsenyyttä 12.5.2022. Vuonna 1951 hyväksytyn ministerikomitean päätöksen mukaisesti ministerikomitean on pyydettävä parlamentariselta yleiskokoukselta lausuntoa ennen järjestön jäsenyyteen liittyvää päätöksentekoa. Poliittisen komitean valmisteleva lausuntoluonnos käsiteltiin huhtikuun täysistunnona. Ennen istuntokäsittelyä Suomen EN-valtuuskunta sai kirjeen Serbian EN-valtuuskunnalta, jossa esiteltiin syitä Kosovon jäsenyyden estämiseksi. Suomi tukee Kosovon itsenäisyyttä sekä jäsenyyttä Euroopan neuvostossa.

Raportissa *Application by Kosovo* for membership of the Council of Europe* (dok. 15958) todetaan, että Kosovossa on tapahtunut paljon myönteistä kehitystä viimeisten vuosien aikana. Erityisen merkittävänä pidetään päätöstä panna täytäntöön perustuslakituomioistuimen vuonna 2016 antama päätös koskien Visoki Dečani -luostaria. Lausunnossa 302 (2024) suositellaan ministerikomitealle, että se kutsuisi Kosovon EN:n jäseneksi ja antaisi Kosovolle kolme paikkaa parlamentarisessa yleiskokouksessa. Kosovon jäsenyys EN:ssä tulisi pitää erillisenä Kosovon itsenäisyyden tunnustamisesta. Kosovon jäsenyys vahvistaisi ihmisoikeuksien toteutumista Kosovossa sekä varmistaisi kosovolaisille mahdollisuuden valittua EIT:een. Se myös vahvistaisi maan integraatiota Eurooppaan. Kosovo saa suosituksia toimista, joilla Kosovon demokratia-, oikeusvaltio- ja ihmisoikeustilannetta voisi edelleen parantaa. Kosovo on kykenevä ja halukas täyttämään Euroopan neuvostoa koskevan sopimuksen (*Statute of the Council of Europe*) vaatimukset jäsenyydelle. Lausunto hyväksyttiin äänin 131–29–11.

Parlamentarisen yleiskokouksen hyvin selvästi jäsenyyttä puoltavasta päätöksestä huolimatta ministerikomitea ei vielä ole hyväksynyt Kosovoa Euroopan neuvoston jäseneksi. Taustalla on useita poliittisia syitä sekä joidenkin jäsenmaiden varovaisuutta vaikeassa yleispoliittisessa tilanteessa. Yleiskokous olettaa, että asia etenisi mahdollisimman pian yleiskokouksen toivomalla tavalla.

7.2. Lähi-idän tilanne

Yleiskokous tuomitsee raportissa *Recent developments in the Middle East: Hamas' terrorist attack on Israel and Israel's response* (dok. 15890) vahvasti Hamasin hyökkäyksen Israelia vastaan 7.10.2023. Vaikka yleiskokous tunnustaa Israelin oikeuden itsepuolustukseen, se toteaa myös, että Israelin vastaiskut Gazassa ovat johtaneet tuhansien palestiinalaisten siviilien kuolemaan, sisäiseen siirtolaisuuteen ja infrastruktuurin tuhoon. Yleiskokous toteaa, että jatkuvat konfliktit alueella eivät lopu ilman kahden valtion ratkaisua, ja kehottaa kahden valtion ratkaisuun painottuvien rauhanneuvottelujen jatkamiseen. Lisäksi alueelle tarvitaan pysyvä tulitauko ja humanitaarisen avun perillepääsy tulee varmistaa. Israelin tulisi lopettaa siirtokuntien perustaminen. Päätöslauselmassa 2524 (2024) palestiinalaisilta auktoriteeteilta edellytetään sitoutumista alueellaan esiintyvän väkivallan estämiseen. EN:n jäsenmaiden tulee tukea Israelin toimia kiinniotettujen panttivankien ja heidän perheidensä auttamiseksi, vahvistaa Gazaan annettavaa

humanitaarista apua ja tukea apua antavia järjestöjä, nimetä Hamas terroristijärjestöksi ja antaa täysi diplomaattinen tuki kahden valtion ratkaisulle alueella.

Raportissa *The situation in Iran and the protection of Iranian human rights defenders in Council of Europe member States* (dok. 16035) todetaan, että Iranissa on protestoitu voimakkaasti islamilaista hallintoa vastaan Jina Mahsa Aminin kuoleman jälkeen syyskuussa 2022. Hallitus on pyrkinyt tukahduttamaan iranilaisten mielenilmaukset äärimmäisen julmasti. Päätöslauselmassa 2570 (2024) vaaditaan poliittista tukea iranilaisille, jotka puolustavat demokratiaa, ihmisoikeuksia ja oikeusvaltioperiaatetta Iranissa. Yleiskokous pyytää niitä EN:n jäsenvaltioita, jotka ovat Kansainvälisen rikostuomioistuimen jäseniä, harkitsemaan perussäännön muutosta, jossa tuomittaisiin sukupuolittunut sorto.

LIITE 1 Suomen valtuuskunta 1.1.–31.12.2024

PUHEENJOHTAJA

Kimmo KILJUNEN (sd) 18.9.2024 asti
Miapetra KUMPULA-NATRI (sd) 18.9.2024 alkaen

VARAPUHEENJOHTAJA

Aura SALLA (kok) 4.4.2024 asti
Saara-Sofia SIRÉN (kok) 4.4.2024 alkaen

JÄSENET

Jarno LIMNELL (kok)
Mira NIEMINEN (ps)
Minna REIJONEN (ps)

VARAJÄSENET

Pauli AALTO-SETÄLÄ (kok)
Tuula HAATAINEN (sd)
Petri HONKONEN (kesk)
Anna-Kristiina MIKKONEN (sd)
Mikko POLVINEN (ps) 6.11.2024 asti
Pekka AITTAKUMPU (ps) 6.11.2024 alkaen

SIHTEERISTÖ

Maria FAGERHOLM, kansainvälisten asiain neuvos, valtuuskunnan sihteeri
Emmi KUPIAINEN, kansainvälisten suhteiden asiantuntija, valtuuskunnan apulaissihteeri 10.1.–30.6.2024
Venja HENNINGSEN, kansainvälisten suhteiden asiantuntija, valtuuskunnan apulaissihteeri 1.7.–
Katariina HUHTA, kansainvälisen osaston sihteeri, valtuuskunnan avustaja

LIITE 2 Valtuuskunnan jäsenyydet komiteoissa 1.1.–31.12.2024

PYSYVÄ KOMITEA <i>STANDING COMMITTEE</i>	Kimmo KILJUNEN, jäsen 18.9. asti Miapetra KUMPULA-NATRI, jäsen, 18.9.–
POLIITTINEN KOMITEA <i>COMMITTEE ON POLITICAL AFFAIRS AND DEMOCRACY</i>	Kimmo KILJUNEN, jäsen 18.9.2024 asti Aura SALLA, varajäsen 4.4. asti Miapetra KUMPULA-NATRI, jäsen 18.9.– Saara-Sofia SIRÉN, varajäsen 4.4.–
<i>Sub-Committee on the Middle East and the Arab World</i>	
<i>Sub-Committee on External Relations</i>	Kimmo KILJUNEN, jäsen 18.9. asti
<i>Sub-Committee on the Western Balkans</i>	
OIKEUDELLISTEN JA IHMISOIKEUSASIAIN KOMITEA <i>COMMITTEE ON LEGAL AFFAIRS AND HUMAN RIGHTS</i>	Aura SALLA, jäsen 4.4. asti Saara-Sofia SIRÉN, jäsen 4.4.– Anna-Kristiina MIKKONEN, varajäsen
<i>Sub-Committee on Human Rights</i>	
<i>Sub-Committee on the Implementation of Judgments of the European Court of Human Rights</i>	
<i>Sub-Committee on Artificial Intelligence and Human Rights</i>	
SOSIAALI- JA TERVEYSASIAIN JA KESTÄVÄN KEHITYKSEN KOMITEA <i>COMMITTEE ON SOCIAL AFFAIRS, HEALTH AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT</i>	Minna REIJONEN, jäsen Mira NIEMINEN, varajäsen 18.9. asti Miapetra KUMPULA-NATRI, varajäsen 18.9.–
<i>Sub-Committee on the European Social Charter</i>	Minna REIJONEN, jäsen
<i>Sub-Committee on Public Health and Sustainable Development</i>	Minna REIJONEN, jäsen
<i>Sub-Committee on Children</i>	
<i>Sub-Committee on the Europe Prize</i>	Minna REIJONEN, jäsen
SIIRTOLAIS-, PAKOLAIS- JA EVAKKOASIAINKOMITEA <i>COMMITTEE ON MIGRATION, REFUGEES AND DISPLACED PERSONS</i>	Petri HONKONEN, jäsen Mikko POLVINEN, varajäsen 6.11. asti Pekka AITAKUMPU, varajäsen 6.11.–

<i>Sub-Committee on Refugee and Migrant Children and Young People</i>	Petri HONKONEN, jäsen
<i>Sub-Committee on Diasporas and Integration</i>	Petri HONKONEN, jäsen
<i>Sub-Committee on Migrant Smuggling and Trafficking in Human Beings</i>	
KULTTUURI-, TIEDE-, KOULUTUS- JA MEDIAKOMITEA <i>COMMITTEE ON CULTURE, SCIENCE, EDUCATION AND MEDIA</i>	Jarno LIMNELL, jäsen Pauli AALTO-SETÄLÄ, varajäsen
<i>Sub-Committee on Media and Information Society</i>	Jarno LIMNELL, jäsen Pauli AALTO-SETÄLÄ, varajäsen
<i>Sub-Committee on Culture, Education and Democratic Values</i>	
<i>Sub-Committee on Youth and the Society of the Future</i>	
TASA-ARVOASIAIN- JA SYRJINNÄNVASTAINEN KOMITEA <i>COMMITTEE ON EQUALITY AND NON-DISCRIMINATION</i>	Mira NIEMINEN, jäsen Tuula HAATAINEN, varajäsen
<i>Sub-Committee on Rights of Minorities</i>	
<i>Sub-Committee on Disability, Multiple and Intersectional Discrimination</i>	Tuula HAATAINEN, jäsen
<i>Sub-Committee on Gender Equality</i>	Tuula HAATAINEN, jäsen
IHMISOIKEUSTUOMIOISTUIMEN TUOMARIEN VALINTAA KÄSITTELEVÄ KOMITEA <i>COMMITTEE ON THE ELECTION OF JUDGES TO THE EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS</i>	Saara-Sofia SIRÉN, varajäsen
MENETTELYTAPASÄÄNTÖKOMITEA <i>COMMITTEE ON RULES OF PROCEDURE AND IMMUNITIES</i>	
JÄSENMAIDEN JÄSENYYSVELVOITTEIDEN VALVONTAKOMITEA (MONITOROINTIKOMITEA) <i>COMMITTEE ON HONOURING OF OBLIGATIONS AND COMMITMENTS BY MEMBER STATES</i>	Kimmo KILJUNEN, jäsen 18.9. asti Miapetra KUMPULA-NATRI, jäsen 30.9. Petri HONKONEN, jäsen 30.9.
<i>Sub-Committee on Conflicts between Council of Europe Member States</i>	
PUHEENJOHTAJISTO <i>BUREAU</i>	<i>Yleiskokouksen puheenjohtaja ja varapuheenjohtajat, poliittisten ryhmien ja komiteoiden puheenjohtajat</i>

VERKOSTOT

Network of Contact Parliamentarians for a Healthy Environment – Minna Reijonen, jäsen 2023–

Parliamentary Network Women Free from Violence – Minna Reijonen, jäsen 2024–

Parliamentary Network on the Children of Ukraine – Miapetra Kumpula-Natri, varapuheenjohtaja 2024–

LIITE 3 Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen päätökset 2024

3.1 Päätöslauselmat

Päätöslauselma ilmaisee yleiskokouksen jostakin asiakysymyksestä tekemän päätöksen, jonka yleiskokous on toimivaltainen panemaan täytäntöön, tai yleiskokouksen kannan, josta se yksin on vastuussa.

Päätöslauselma 2524 (2024)	Recent developments in the Middle East: Hamas' terrorist attack on Israel and Israel's response (dok. 15890)
Päätöslauselma 2525 (2024)	The theme of migration and asylum in election campaigns and its consequences on the reception of migrants and their rights (dok. 15832)
Päätöslauselma 2526 (2024)	Globalisation in times of crisis and war: the role of the OECD since the Russian Federation's aggression against Ukraine (dok. 15868)
Päätöslauselma 2527 (2024)	Challenge, on substantive grounds, of the still unratified credentials of the parliamentary delegation of Azerbaijan (dok. 15898)
Päätöslauselma 2528 (2024)	Allegations of systematic torture and inhuman or degrading treatment or punishment in places of detention in Europe (dok. 15880)
Päätöslauselma 2529 (2024)	Situation of the children of Ukraine (dok. 15902)
Päätöslauselma 2530 (2024)	A democratic future for Belarus (dok. 15892)
Päätöslauselma 2531 (2024)	Countering strategic lawsuits against public participation (SLAPPs): an imperative for a democratic society (dok. 15869)
Päätöslauselma 2532 (2024)	Guaranteeing media freedom and the safety of journalists: an obligation of member states (dok. 15891)
Päätöslauselma 2533 (2024)	Child abuse in institutions in Europe (dok. 15889)
Päätöslauselma 2534 (2024)	The progress of the Assembly's monitoring procedure (January-December 2023) (dok. 15893)
Päätöslauselma 2535 (2024)	The right to freedom of information: ensuring access to historical documents (dok. 15929)
Päätöslauselma 2536 (2024)	Precarious and irregular work situations of migrant seasonal and domestic workers (dok. 15930)
Päätöslauselma 2537 (2024)	Relationship between the parliamentary majority and the opposition in a democracy (dok. 15946)
Päätöslauselma 2538 (2024)	Promoting the revised Code of Good Practice on Referendums (dok. 15940)
Päätöslauselma 2539 (2024)	Support for the reconstruction of Ukraine (dok. 15932)
Päätöslauselma 2540 (2024)	Alexei Navalny's death and the need to counter Vladimir Putin's totalitarian regime and its war on democracy (dok. 15966)
Päätöslauselma 2541 (2024)	The arbitrary detention of Vladimir Kara-Murza and the systematic persecution of anti-war protesters in the Russian Federation and Belarus (dok. 15967)
Päätöslauselma 2542 (2024)	Sanctions against persons on the "Kara-Murza list" (dok. 15939)
Päätöslauselma 2543 (2024)	Freedom of expression and assembly of LGBTI people in Europe (dok. 15953)
Päätöslauselma 2544 (2024)	The honouring of obligations and commitments by Albania (dok. 15950)
Päätöslauselma 2545 (2024)	Mainstreaming the human right to safe, clean, healthy and sustainable environment with the Reykjavik process (dok. 15955)
Päätöslauselma 2546 (2024)	Towards Council of Europe strategies for healthy seas and oceans to counter the climate crisis (dok. 15956)

Päätöslauselma 2547 (2024)	Protection of children against online violence (dok. 15954)
Päätöslauselma 2548 (2024)	Children in the world of work: eradicating harmful child labour (dok. 15982)
Päätöslauselma 2549 (2024)	Cultural heritage and climate change (dok. 15926)
Päätöslauselma 2550 (2024)	Quality education for children with special education needs: challenges of the pandemic, war and digitalisation (dok. 15984)
Päätöslauselma 2551 (2024)	Modification of various provisions of the Assembly's Rules of Procedure (dok.15996)
Päätöslauselma 2552 (2024)	Strengthening democracy through participatory and deliberative process (dok. 16001)
Päätöslauselma 2553 (2024)	Strengthening the youth perspective in the work of the Parliamentary Assembly (dok. 15871)
Päätöslauselma 2554 (2024)	Protecting women human rights defenders in Europe (dok. 15993)
Päätöslauselma 2555 (2024)	Ensuring human rights-compliant asylum procedures (dok. 15997)
Päätöslauselma 2556 (2024)	Legal and human rights aspects of the Russian Federation's aggression against Ukraine (dok. 15998)
Päätöslauselma 2557 (2024)	The role of sanctions in countering the Russian Federation's war of aggression against Ukraine (dok. 16000)
Päätöslauselma 2558 (2024)	Countering the erasure of cultural identity in war and peace (dok. 16003)
Päätöslauselma 2559 (2024)	Reparation and reconciliation processes to overcome past conflicts and build a common peaceful future: the question of just and equal redress (dok. 15933)
Päätöslauselma 2560 (2024)	The honouring of obligations and commitments by Armenia (dok. 15994)
Päätöslauselma 2561 (2024)	Challenges to democracy in Georgia (dok. 16018)
Päätöslauselma 2562 (2024)	An urgent call to Europe and its partners: envisioning immediate and long-term policy solutions in support of the displaced people of Ukraine (dok. 16002)
Päätöslauselma 2563 (2024)	Call for Varosha's return to its lawful inhabitants (dok. 16003)
Päätöslauselma 2564 (2024)	Post-conflict time: defusing ticking time bombs for a safe return of displaced populations (dok. 15995)
Päätöslauselma 2565 (2024)	Safeguarding human rights for future generations (dok. 15999)
Päätöslauselma 2566 (2024)	The Council of Europe Development Bank: implementing the Reykjavik Declaration (dok. 16042)
Päätöslauselma 2567 (2024)	Propaganda and freedom of information in Europe (dok. 16034)
Päätöslauselma 2568 (2024)	A shared European approach to address migrant smuggling (dok. 16032)
Päätöslauselma 2569 (2024)	Missing migrants, refugees and asylum seekers – A call to clarify their fate (dok. 16037)
Päätöslauselma 2570 (2024)	The situation in Iran and the protection of Iranian human rights defenders in Council of Europe member States (dok. 16035)
Päätöslauselma 2571 (2024)	The detention and conviction of Julian Assange and their chilling effects on human rights (dok. 16040)
Päätöslauselma 2572 (2024)	Request for waiver of the immunity of Mr Marcin Romanowski (dok. 16053)
Päätöslauselma 2573 (2024)	Missing persons, prisoners of war and civilians in captivity as a result of the war aggression of the Russian Federation against Ukraine (dok. 16050)

Päätöslauselma 2574 (2024)	The honouring of obligations and commitments by Bosnia and Herzegovina (dok. 16039)
Päätöslauselma 2575 (2024)	Commemorating the 90 th anniversary of the Holodomor – Ukraine once again faces the threat of genocide (dok. 16028)
Päätöslauselma 2576 (2024)	Preventing and combating violence and discrimination against lesbian, bisexual and queer women in Europe (dok. 16034)
Päätöslauselma 2577 (2024)	Guaranteeing the human right to food (dok. 16041)
Päätöslauselma 2578 (2024)	Risks and opportunities of the metaverse (dok. 16031)
Päätöslauselma 2579 (2024)	Civil society and the Parliamentary Assembly: towards greater transparency and engagement (dok. 16067)

3.2 Suositukset

Suositus tarkoittaa esitystä, jonka yleiskokous tekee ministerikomitealle ja jonka täytäntöönpano ei kuulu yleiskokouksen vaan hallitusten toimivaltaan.

Suositus 2265 (2024)	Situation of the children of Ukraine (dok. 15901)
Suositus 2266 (2024)	A democratic future for Belarus (dok. 15892)
Suositus 2267 (2024)	Countering strategic lawsuits against public participation (SLAPPs): an imperative for a democratic society (dok. 15869)
Suositus 2268 (2024)	Guaranteeing media freedom and the safety of journalists: an obligation of member STATES (dok. 15891)
Suositus 2269 (2024)	Child abuse in institutions in Europe (dok. 15889)
Suositus 2270 (2024)	The right to freedom of information: ensuring access to historical documents (dok. 15929)
Suositus 2271 (2024)	Support for the reconstruction of Ukraine (dok. 157932)
Suositus 2272 (2024)	Mainstreaming the human right to a safe, clean, healthy and sustainable environment with the Reykjavik process (dok. 15955)
Suositus 2273 (2024)	Towards Council of Europe strategies for healthy seas and oceans to counter the climate crisis (dok. 15956)
Suositus 2274 (2024)	The protection of children against online violence (dok. 15954)
Suositus 2275 (2024)	Ending the detention of “socially maladjusted” persons (dok. 15983)
Suositus 2276 (2024)	Children in the world of work: eradicating harmful child labour (dok. 15982)
Suositus 2277 (2024)	Cultural heritage and climate change (dok. 15926)
Suositus 2278 (2024)	Quality education for children with special educational needs: challenges of the pandemic, war and digitalisation (dok. 15984)
Suositus 2279 (2024)	Legal and human rights aspects of the Russian Federation’s aggression against Ukraine (dok. 15998)
Suositus 2280 (2024)	Countering the erasure of cultural identity in war and peace (dok. 16003)
Suositus 2281 (2024)	Reparation and reconciliation processes to overcome past conflicts and build a common peaceful future: the question of just and equal redress (dok. 15933)
Suositus 2282 (2024)	The Council of Europe Development Bank: implementing the Reykjavik Declaration (dok. 16042)
Suositus 2283 (2024)	A shared European approach to address migrant smuggling
Suositus 2284 (2024)	Missing migrants, refugees and asylum seekers – A call to clarify their fate (dok. 16073)

Suositus 2285 (29024)	Missing persons, prisoners of war and civilians in captivity as a result of the war of aggression of the Russian Federation against Ukraine (dok. 16050)
Suositus 2286 (2024)	Guaranteeing the human right to food (dok. 16041)
Suositus 2287 (2024)	Civil society and the Parliamentary Assembly: towards greater transparency and engagement (dok. 16067)

3.3 Lausunnot

Ministerikomitean on pyydettyä lausuntoa parlamentaariselta yleiskokoukselta jäsenyyttä ja yleissopimusten hyväksymistä koskevissa asioissa.

Lausunto 302 (2024)	Application by Kosovo* for membership of the Council of Europe (dok. 15958)
Lausunto 303 (2024)	Draft Framework Convention on Artificial Intelligence, Human Rights, Democracy and the Rule of Law (dok. 15971)

LIITE 4 Yleiskokouksen ja pysyvän komitean erityisvieraat 2024

Valtioiden edustajat

Níkos CHRISTODOULÍDIS, Kyproksen presidentti	23.1.2024
Jakov MILATOVIĆ, Montenegron presidentti	23.1.2024
Daniel RISCH, Liechtensteinin pääministeri	24.1.2024
Dominique HASLER*, Liechtensteinin ulko-, koulutus- ja urheiluministeri	25.1.2024
Dominique HASLER*, Liechtensteinin ulko-, koulutus- ja urheiluministeri	17.4.2024
Guðni Th. Jóhannesson, Islannin presidentti	24.6.2024
Guðmundur Ingi Guðbrandsson, Islannin sosiaali- ja työministeri	24.6.2024
Gabrielius Landsbergis*, Liettuan ulkoasiainministeri	25.6.2024
Gabrielius Landsbergis*, Liettuan ulkoasiainministeri	2.10.2024
Gérard Larcher, Luxembourgin senaatin puheenjohtaja	7.3.2024
Viktorija Čmilytė-Nielsen, Latvian parlamentin puhemies	24.5.2024
Vytautas Landsbergis, uudelleen perustetun Liettuan tasavallan 1. päämies	24.5.2024
Svjatlana Tsih'Anouskaja, Valko-Venäjän opposition johtaja	24.5.2024
Claude Wiesel, Luxembourgin edustajainhuoneen puheenjohtaja	28.11.2024

**Ministerikomitean puheenjohtaja*

Kansainvälisten järjestöjen ja kansalaisyhteiskunnan edustajat

Dunja Mijatović, Euroopan neuvoston ihmisoikeuskomissaari	22.1.2024
Mathias Cormann, Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön pääsihteeri	24.1.2024
Olena Volodymyrivna Zelenska, Ukrainan ensimmäinen nainen	25.1.2024
Svjatlana Tsih'Anouskaja, Valko-Venäjän opposition johtaja	25.1.2024
Mihail Popșoi, Moldovan varapääministeri ja ulkoasiainministeri	15.4.2024
Ruslan Stefantșuk, Ukrainan parlamentin puhemies	16.4.2024
Jevgenija Kara-Murza	17.4.2024
HKR perintöruhtinas prinssi Alois, Liechtenstein	18.4.2024
Wolfgang Sobotka, Itävallan parlamentin puhemies	24.6.2024
Marharyta Voryh'ava, varapuheenjohtaja, Advisory Council on Youth	25.6.2024
Volker Türk, YK:n ihmisoikeusasioiden korkea lähettiläs	25.6.2024
Michael O'Flaherty, Euroopan neuvoston ihmisoikeuskomissaari	26.6.2024
Vladimir Kara-Murza, Václav Havel -palkinnon voittaja 2022	30.9.2024
Carlo Monticelli, Euroopan kehityspankin johtaja	30.9.2024
Michael O'Flaherty, Euroopan neuvoston ihmisoikeuskomissaari	1.10.2024
Timčo Mucunski, Pohjois-Makedonian ulko- ja ulkomaankauppaministeri	3.10.2024

LIITE 5 Euroopan neuvoston jäsenvaltiot

Perustajajäsenet (1949)

Belgia		6.11.1990	Unkari
Tanska		26.11.1991	Puola
Ranska		7.5.1992	Bulgaria
Irlanti		14.5.1993	Viro
Italia		14.5.1993	Liettua
Norja		14.5.1993	Slovenia
Luxemburg		30.6.1993	Tšekki
Alankomaat		30.6.1993	Slovakia
Ruotsi		7.10.1993	Romania
Iso-Britannia		10.11.1994	Andorra
		10.2.1995	Latvia
9.8.1949	Kreikka	13.7.1995	Albania
7.3.1950	Islanti	13.7.1995	Moldova
13.4.1950	Turkki	9.11.1995	Ukraina
13.7.1950	Saksa	9.11.1995	Makedonia
16.4.1956	Itävalta	6.11.1996	Kroatia
24.5.1961	Kypros	27.4.1999	Georgia
6.5.1963	Sveitsi	25.1.2001	Armenia
29.4.1965	Malta	25.1.2001	Azerbaidžan
22.9.1976	Portugali	24.4.2002	Bosnia ja Hertsegovina
24.11.1977	Espanja	3.4.2003	Serbia ja Montenegro
23.11.1978	Liechtenstein	6.10.2004	Monaco
16.11.1988	San Marino	6.6.2006	Serbia
5.5.1989	Suomi	11.5.2007	Montenegro

Venäjä on erotettu järjestöstä 16.3.2022.

EUROOPAN NEUVOSTON MINISTERIKOMITEAN TARKKAILIJAT

7.3.1970	Pyhä istuin
10.1.1996	USA
29.5.1996	Kanada
20.11.1996	Japani
1.12.1999	Meksiko

EUROOPAN NEUVOSTON PARLAMENTAARISEN YLEISKOKOUKSEN TARKKAILIJAT

2.12.1957	Israel
28.5.1997	Kanada
4.11.1999	Meksiko

Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunta
FIN-00102 Eduskunta
puh. +358 9 4321
www.eduskunta.fi
etunimi.sukunimi@eduskunta.fi

Euroopan neuvoston parlamentaarinen yleiskokous
Parliamentary Assembly of the Council of Europe
F-67075 Strasbourg
pace.coe.int/en
www.coe.int

EDUSKUNTA
RIKSDAGEN

